

Құрметті әріптестер, қымбатты студенттер!

Баршаңызды 25 қазан - Республика күні мерекесімен шын жүректен құттықтаймын! Бұл күн - халқымыздың рухын көтеріп, елдігімізді нығайта түсетін аса маңызды тарихи күн. Республика күні - халықтың бірлігі мен ынтымақтастығы күні деп сеніммен айтуға болады. Бұл күн бостандық пен бірлікті, жаңа жетістіктерге, дамуға және өркендеуге деген ұмтылысты білдіреді. Елдің жетістігі - әрбір азаматтың ортақ еңбегі мен күш-жігерінің нәтижесі. Республикамыздың барлық тұрғындарына бейбітшілік, жақсылық пен амандық тілеймін!

Құрметпен, М.Өтемісов атындағы БҚУ,
Бақарлама төрағасы-ректоры Н.Х. Сегішев

ДЕНЬ РАБОТНИКОВ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РК В УНИВЕРСИТЕТЕ МАХАМБЕТА

2024 жылдың 8 қазан күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде Батыс Қазақстан облысы білім басқармасы, Батыс Қазақстан облысының мәдениет, тілдерді дамыту және архив ісі басқармасы мен Батыс Қазақстан облысы әдістемелік орталығының бірлесіп ұйымдастыруымен жазушы, драматург, көркем сөз өнерінің шебері Оралхан Бөкей шығармашылығына арналған «Оралхан Бөкей тағылымы» атты республикалық ғылыми-практикалық конференция өтті.

Оралхан Бөкей – жиырмасыншы ғасырдағы қазақ әдебиетінің көрнекті тұлғаларының бірі. Оның шығармалары қазақ халқының рухани әлемін, табиғат пен адамның бір-бірімен тығыз байланысын терең түсіндіреді. Жазушының шығармашылық мұрасы өзінің терең философиялық ойларымен және көркемдік шеберлігімен ерекшеленеді.

Конференцияның басты мақсаты – Оралхан Бөкейдің әдеби және мәдени мұрасын, оның шығармаларының тәрбиелік және танымдық мәнін тереңірек зерттеу. Сонымен қатар, шараға қатысушылар жазушының ұлттық құндылықтарды насихаттаудағы рөлін талдап, оның шығармашылығын педагогикалық бағытта пайдаланудың тиімді әдістерімен бөлісті.

Конференция бағдарламасында қазақ әдебиеті мен мәдениетінің танымал мамандары, ЖОО оқытушылары, ғалымдар, сондай-ақ жалпы орта білім беру ұйымдарының қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімдері сөз сөйледі. Шарада жазушының жаңашыл шығармашылық жолы, драмаларындағы образдар жүйесі, прозасындағы мифологизм және экологиялық мәдениет мәселелері жан-жақты талқыланды.

Конференцияға Республиканың әр аймағынан ғалымдар онлайн және офлайн түрде қатысты. Атап өтсек, М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас ғылыми қызметкері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, филология ғылымдарының докторы Нұрдәулет Ақыш (Алматы қаласы), Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, әдебиеттанушы-ғалым, Абай атындағы ҚазҰПУ Филология факультетінің аға

«Оралхан Бөкей тағылымы»

оқытушысы, Алматы қаласы әкімінің стипендианты, I республикалық О.Бөкей атындағы драмашылар байқауының лауреаты Әлібек Байбол (Алматы қаласы), «Абай атындағы Республикалық мамандандырылған дарынды балаларға арналған қазақ тілі мен әдебиетін тереңдете оқытатын орта мектеп-интернаты» РММ қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, ғылым магистрі, педагог-шебер, Ы.Алтынсарин төсбелгісінің иегері Шаймағанбетова Алтынгүл Кенжегарақызы (Алматы қаласы), Е.Букетов атындағы Қарағанды университетінің профессоры, филология ғылымдарының докторы Жарылғапов Жансая Жанғазыұлы (Қарағанды қаласы), ф.ғ.к., Шайекенов Жангелді Жұмақайұлы (Орал қаласы), ф.ғ.к., доцент Мүтиев Зейнолла Жақсылықұлы (Орал қаласы) және облыс мектептерінен отызға тарта мұғалімдер және әдебиет сүйер қауым қатысты.

Жалпы орта білім беру жүйесіндегі әдебиетті ұлттық құндылық бағдарында оқыту мәселелері жөнінде тәжірибелерімен бөліскен мектеп мұғалімдері қазақ тілі мен әдебиеті пәндері бойынша смарт білім беру, әдістемелер мен технологиялар ресурстарын пайдалана отырып, Оралхан Бөкей шығармаларын талдау, оқытудың өзекті мәселелерін ортаға салды. Аталған конференцияның мақсаты Оралхан Бөкей шығармашылығын жаңаша зерделеу, көркемдік-эстетикалық әлемін тану және жалпы орта білім беру жүйесіндегі мектеп мұғалімдерінің зерттеу

дағдыларын дамытуға әдістемелік бағдар беру, оқытудың инновациялық әдіс-тәсілдері бойынша тәжірибелік жұмыстарды талқылау.

Батыс Қазақстан облысы Ақжайық ауданы, Абай атындағы мектеп-гимназиясының қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі Ерментаева Әсел Сатқанқызы «Оралхан Бөкей және экологиялық мәдениет» тақырыбында баяндама жасап, «Атау кере» хикаятын оқыту тәжірибесімен бөлісті. Мектеп оқушыларына Оралхан Бөкей шығармашылығын оқытудағы жатсыну, мәңгүрттік, символизм, мифологизм т.б. ұғым түсініктермен жұмыстанудағы өзінің қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында қолданып жүрген әдіс-тәсілдерін презентация түрінде ұсынды.

Сондай-ақ Шығыс Қазақстан облысы Өскемен қаласынан О.Бөкей атындағы қалалық кітапханасының бұқаралық-ақпараттық құралдар және мәдени мұралар бөлімінің меңгерушісі, журналист Башай Таңнұр қатысып, Vokey.kz электрондық кітапханасының атқарылған жұмыстарын таныстырып, жазушы шығармашылығын насихаттау бағытындағы түрлі құнды ресурстармен бөлісті.

Конференция барысында Оралхан Бөкейдің ұлттық әдебиет пен мәдениетке қосқан үлесі бағаланып, оның шығармаларының тәрбиелік мәнін ашу, сондай-ақ мектепте оқытудың инновациялық әдістемелік мәселелері бағытында пікір алмасып, тәжірибе бөлісті.

Возможности для трудоустройства выпускников университета Махамбета

В рамках программы содействия трудоустройству выпускников университета Махамбета студенты встретились с руководителем департамента Агентства по делам государственной службы по Западно-Казахстанской области, председателем совета по этике. В ходе мероприятия были разъяснены важные аспекты поступления на государственную службу, включая порядок непосредственного назначения выпускников, обучавшихся по государственному гранту, на должности в районные и сельские учреждения без конкурсного отбора. Кроме того, был презентован новый онлайн формат конкурсного отбора, который позволит сделать процесс поступления на государственную службу более прозрачным и доступным для молодежи.

Встреча прошла в формате диалога, что позволило студентам задать интересующие их вопросы и получить исчерпывающие ответы. Университет Махамбета уделяет большое внимание трудоустройству своих выпускников, активно способствуя их карьерному росту и профессиональному развитию. Подобные мероприятия помогают студентам сделать правильный выбор и уверенно начать свою трудовую деятельность. В ходе мероприятия обсуждались вопросы значимости государственной службы, порядка и требований поступления, карьерного роста, нового законодательства, а также этапы отбора и учебные программы в школе государственной службы «Жаңаталап».

«Ивановские чтения - 2024: Не изменяя традициям, по следам великого ученого»

10 октября 2024 года в Западно-Казахстанском университете имени М. Утемисова состоялась республиканская научно-практическая конференция «Ивановские чтения – 2024». Мероприятие было посвящено обсуждению актуальных проблем в области естественных наук, привлечению внимания к сохранению природного наследия и вопросам методологии преподавания дисциплин естественно-научного цикла.

Конференция была организована в смешанном формате (очное и дистанционное участие) с использованием государственного и русского языков. Открывая мероприятие, проректор по научной работе и международным связям, к.б.н., профессор К.М. Ахмеденов обратился к участникам с приветственным словом. В своём выступлении он подчеркнул значимость научных чтений как платформы для междисциплинарного взаимодействия и научного обмена. Далее с докладом о научном вкладе профессора Всеволода Вячеславовича Иванова выступила к.б.н. Г.С. Кайсағалиева.

Работа конференции была организована по следующим основным направлениям:

1. Современное состояние и пути сохранения флоры, фауны и почвенного покрова Казахстана;
2. Природное и историко-культурное наследие Казахстана;
3. Методические аспекты преподавания естественно-научных дисциплин в общеобразовательных школах и высших учебных заведениях.

Среди участников конференции присутствовали ведущие учёные из городов Астана, Тольятти и Уральск, а также школьные преподаватели и магистранты. В рамках пленарного заседания были заслушаны доклады, освещающие разнообразные аспекты исследований в области биологии, экологии и географии:

Преподаватели университета Махамбета на международной программе профессионального развития

Преподаватели нашего университета приняли участие в программе AcademicLeadership Institute: Dean's School в Высшей школе образования Назарбаев Университета. Эта программа направлена на развитие навыков эффективного управления, актуальных для казахстанских и Кыргызстанских вузов. Участники обсудили такие темы, как управление качеством образования, цифровая трансформация, стратегическое планирование и многое другое. Важной частью стали мастер-классы мировых спикеров на темы, связанные с искусственным интеллектом и аккредитацией образовательных программ. Представители ЗКУ активно участвовали в практических заданиях и обмене опытом с коллегами из 83 вузов.

к.б.н. Г.С. Кайсағалиева (ЗКУ им. М. Утемисова) представила доклад на тему «Слово об учёном, докторе биологических наук, профессоре Иванове Всеволоде Вячеславовиче»;

к.б.н. Ж.М. Карагойшин (ЕНУ им. Л.Н. Гумилёва) и А.Р. Қайратұлы (Центр детско-юношеского туризма и экологии Атамекен) выступили с исследованием по распространению бобра (*Castor fiber*) на территории Казахстана;

д.б.н. Т.Е. Дарбаева и её коллеги из ЗКУ представили доклад на тему «Меловые массивы как рефугиумы сохранения уникальных кальцефитно-петрофитных сообществ»;

к.б.н. С.К. Рамазанов (ЗКУ) осветил ландшафтные типы Северного Прикаспия;

к.б.н. А.А. Кленина и PhD С.С. Бакиев (ЗКУ) представили результаты герпетологических и молекулярно-генетических исследований.

Во второй половине дня работа продолжилась в формате секционных заседаний, где участники представили свои научные исследования и обсудили современные тенденции в развитии естественных наук.

На следующий день был организован выездной семинар под руководством д.б.н. Т.Е. Дарбаевой по маршруту Уральск – Озёрное – Уральск. В ходе семинара были проведены полевые исследования геоботанических, флористических и биоэкологических особенностей региона.

Конференция завершилась обсуждением перспектив развития междисциплинарных исследований, с акцентом на интеграцию новейших научных достижений в образовательный процесс и усиление научного сотрудничества. Участники выразили благодарность организаторам за высокий научный уровень мероприятия и подчеркнули значимость дальнейшего взаимодействия в рамках совместных научных и образовательных проектов.

Вернулись с победой

С 16 по 18 октября 2024 года в Восточно-Казахстанском университете им. С. Аманжолова (г.Усть-Каменогорск) состоялась XVI Республиканская студенческая предметная олимпиада по образовательной программе 6В01702 – Русский язык и литература.

Республиканская олимпиада по русскому языку – давняя традиция, позволяющая объединить студентов со всего Казахстана, изучающих русский язык и литературу. Она дает возможность учащимся и преподавателям обмениваться опытом, наладить контакты и повысить уровень научной и творческой подготовки будущих педагогов.

Согласно правилам, участники соревновались как в командном, так и в личном зачете. Командная работа требовала творческого подхода: основной задачей было написать сценарий на заданную тему, снять и смонтировать видеоролик. В личном же зачете учитывались баллы, полученные за выполнение индивидуальных заданий. Каждая команда проявила свои способности с разных сторон: видение актуальных вопросов, касающихся развития языка и литературы, оказалось разным, что позволило учащимся подискутировать уже в неформальной обстановке.

На олимпиаду прибыли учащиеся из ведущих вузов страны, в том числе и команда от нашего университета. В состав команды вошли студентки группы РЯЛ-42 Алина Соболева, Асият Шарапутьнова и Надежда Бурнашева.

Благодаря кропотливой работе участниц и поддержке со стороны профессорско-преподавательского состава команда нашего университета показали лучший результат по республике и заняли первое, также и в личном зачете Асият Шарапутьнова заняла первое место.

Благодаря усилиям студентов и их преподавателей, в следующем году XVII Республиканскую студенческую предметную олимпиаду по образовательной программе 6В01702 – Русский язык и литература будет принимать ЗКУ им. М.Утемисова.

Жайықтың Жансаясы – жеңімпаз

Күні кеше ғана киелі Көкше жерінде халық ақыны Көкен Шакеевтің 100 жылдығына орай «Көкшенің көк семсері – Көкен ақын» атты халықаралық ақындар айтысы өтті. Ақмола облысы әкімдігінің қолдауымен өткен айтысқа Қазақстан мен Қырғыз елінің айтыс ақындары мен дәстүрлі әнші, жыршы-термешілері қатысты.

Жыр додасында Мақсат Аханов, Жансая Мусина, Мұхамед Қонқаев, Нұрлан Есенқұлов, Аспанбек Шұғатаев сынды қазақ елінің жүйрік ақындары көршілес Қырғызстан елінің төкпе ақындарымен өзара сөз сайысына түсті. Аламан айтыста жерлесіміз, Жайықтың айтыскер ақын қызы Жансая Мусина топ жарып, жүлделі III орынды қанжығасына байлады. Еркін елде ең қасиетті де қастерлі өнер мұрасын дамытып, ұрпақ санасына сөз шеберлігі мен тапқырлықты дарытып, көкейтесті жырларыңызбен киелі сахнаның қақ төрінде жарқырай беріңіз, Жайықтың Жансаясы!

Бүгін ғылыми кітапхана және филология факультетінің ұйымдастыруымен қазақтың белгілі жазушысы және ақыны, Мемлекет қайраткері, Қазақстан Жазушылар одағының негізін қалаушы Сәкен Сейфуллиннің туғанына 130 жыл толуына орай «Сәкен – жырдың сарқылмас дариясы» атты әдеби-сазды кеш болып өтті.

Кештің мақсаты – келешек жастарға С.Сейфуллиннің өмірі мен шығармашылығы туралы терең түсінік беріп, жазушының әдеби мұрасының негізгі ерекшеліктерін ұғындыру. Іс-шараға оқытушылар, қызметкерлер, факультет студенттері қатысты. Кеш жазушының шығармашылығына арналған бейнебаяннан бастау алды. Алғы сөз М. Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің профессоры, филология ғылымдарының кандидаты, доцент Мүтиев Зейнолла Жақсылықұлы ақынның шығармашылығы мен өміржолына кеңірек тоқталып, тың мәліметтерді айтып өтті. Филология факультетінің тәрбие-ісі

Ақынға арналған әдеби-сазды кеш

жөніндегі декан орынбасары Альбина Сансызбайқызы іс-шараға қатысқан студенттерге ризашылығын білдірді. Филология факультетінің 2 курс студенті

Абдушева Мадина «Ерке сылқым» күйін орындады. Өрмен қарай ақын өлеңдерін «Туған жерім – өз елім» өлеңін ИЯ-11(ІР) БББ 1 курс студенті Қизатова Аяулым,

«Көкшетау» КялАнгл-11 топ студенті Туркебаева Махаббат, «Сыр сандық» (Досқа жазған хаттан) Фил-11 студенті Орынбай Ақбота, «Анаға хат» Хим-11 студенті Мырзағалиева Жасмин, «Біздің дәуір» Хим-11 Русланқызы Әсел нақышына келтіре мәнерлеп оқыды. Сонымен бірге Сәкен Сейфуллиннің «Біздің жақта» әнін Қазақ тілі мен әдебиет пәнінің мұғалімін даярлау БББ 1 курс студенті Едрес Әмина әуелете шырқады. Ақын шығармашылығына арналған «Тұғыры биік тұлға» атты кітап көрмесіне кітапханашы Раушангүл Мазимова библиографиялық шолу жүргізді. Кеш соңын Едрес Әмина «Туған жер» әнімен қорытындылады. Ғылыми кітапхана атынан қатысқан оқытушылар мен студенттерге ризашылығымызды білдіреміз.

2024 жылдың 4 қазан күні мектепке дейінгі және бастауышта оқыту педагогикасы БББ оқытушылары А.П.Рамазанова, Г.Е.Тлепбергенова, Т.Т.Мақсотова білім беру саласының ардагері, университетіміздің бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі БББ 1965 жылғы тұңғыш түлегі, ұзақ жылғы жемісті еңбектерімен жас ұрпақты оқыту мен тәрбиелеуде біраз жетістіктерге жеткен аяулы ардагер ұстазымыз Сапарова Лаура Сапарқызымен «Үлкендер жолы ұлылық, ұрпағы жүрер ұғынып» атты кездесу кешін ұйымдастырды. Кездесу кешінің мақсаты – бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі мамандығының түлегі ретінде жеткен жетістіктерін, білім берген ұстаздарын, сол кездегі студенттік шақтың қиындығы мен қызықтары жайлы студенттерімізбен сұхбаттасып, ой бөлістіру және болашақта білімді, білікті маман болуға жол сілтеу, бүгінгі студенттік өмірдің тыныс-тіршілігі туралы ортаға салып, ардагер ұстазымызбен қауыштыру.

Мерекелік кездесу кешіміздің шымылдырығын педагогика факультетінің деканы Г.А.Ергалиева ашты. Ұстаз бен

«Үлкендер жолы ұлылық, ұрпағы жүрер ұғынып» атты мерекелік кездесу кеш

студенттердің жүрекпен тілдескен диалогы бірде сұрау, бірде ой, бірде кемеңгерлік сөзбен өрбіп отырды. Жиынға Лаура апамыз әдемі, әсерлі әңгімелерімен қатар сол кезеңнің естеліктері ретінде жинаған фотосуреттерін де ала келген. Алғаш ұстаз болып кіргендегі алғашқы сыныбы, алғашқы оқушылары жөнінде мол тебіреніспен айтып берді. «Ұстаз жолы – ұлы жол» деп ұстаздық мамандықты таңдағанына еш өкінбейтінін, қайта осындай өзі білім алған оқу орны түлек деп, ұстаз деп құрметтеп шақырғанына, сондай бақытқа бөленгенін айта кеп, студенттерімізге, яғни болашақ ұстаздарға өз маманының шыңына жетіп, шынайы, кең жүректі, кәсіби білікті маман болуға шын жүректен тілек білдірді. Сонымен қатар кездесу барысында ән, би және жырдан шашу шашылып әсерлі өтті. Сондай-ақ ардагер ұстазымыз болашақ мұғалімдерімізге ұрпақ тәрбиелеу жолында адал қызмет етіп, білімді шәкірттеріңіз көп болсын деген жылы лебізін білдірді. Кездесу соңында мектепке дейінгі және бастауышта оқыту педагогикасы БББ жетекшісі Д.Г.Хабиева ардагер ұстазымызға алғысын білдіріп, мерекемен құттықтады.

«Мектепке дейінгі және бастауышта оқыту педагогикасы» БББ ұжымы

Ардагер ұстаздарға құрмет

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті филология факультеті «Қазақ тілі мен әдебиеті, ағылшын тілі» білім беру бағдарламасы 1-курс КЯЛангл-11-топ студенттерінің ұйымдастыруымен 2-қазан күні қарттар мен ЖОО қызметкерлері күніне орай «Үлкенге құрмет, кішіге ізет» атты ардагер ұстаздармен кездесу кеші өтті. Ұстаз мамандығын қастерлеуге, құрметтеуге, үлкендерді сыйлауға тәрбиелеу мақсатында өткен бұл жиынға факультетіміздің еңбек ардагерлері – Ф.Ж.Исатаева, А.Қ.Бисекенова, Ж.Д.Қадырғалиев және еңбектен әлі қол үзбеген зейнеткер ұстаздарымыз – Ж.Ж.Шайекенов, З.Ж.Мүтиев, Қ.Ғ.Аронов қонақ ретінде шақырылды.

Кездесуде филология факультеті деканының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, аға оқытушы А.С.Ахонина, топ кураторы аға оқытушы Р.Ж.Сисенбаева, студенттік декан Р.Русланқызы келген қонақтарды төл мерекелерімен құттықтап, жастардың арасында дәстүрлер мен құндылықтарды жаңғырту, үлкендерге деген құрмет пен кішіге ізеттілікті арттыру қажеттігін тілге тиек етіп, осындай

іс-шаралардың маңыздылығын атап өтті. Студенттердің орындауындағы қазақтың ұлттық биі мен шырқалған әндері, мәнерлеп оқылған өлеңдер кеш көрігін қыздырды. Сұрақ-жауап айдарында қонақтарымыз студенттік шақтарының қызықты тұстарын, мұғалім мамандығының қыр-сырын, осы қара

шаңырақта қызметтес болған ғалымдар жөнінде біраз сыр шертті.

Кеш соңында ардагерлерімізге деген ерекше сыйлықтарымыз тарту етілді. «Үлкенге құрмет, кішіге ізет» атты іс-шара – жалпы үлкен мен кіші арасындағы сыйластық пен әдептілікті дәріптеді. Студенттер бұл басқосудан үлкен

тәлім алып, өздерінің ұстаз алдындағы жауапкершіліктерін сезінді. Мұндай тағылымы мол іс-шаралар жастардың рухани дүниесін байыта отырып, қоғамдағы өзара құрмет пен түсіністікті нығайтатынына сеніміміз мол.

Баянсулу ҚАЛЕН,
КЯЛангл-11-топ студенті

«Санама нұр құйған ұстазым көп менің. . .»

2024 жылдың 4 қазанында Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің филология факультетінің 1-курс студенттері мен ИЯ-11, ИЯ-13 тобының кураторы Дамира Самиголлақызы Саркулова және біздің ИЯ-15 тобының кураторы Айгүл Бисембайқызы Насимулиннаның ұйымдастыруымен «Санама нұр құйған ұстазым көп менің...» атты үлкен мерекелік іс-шара өтті. Бұл іс-шара ұстаздар күніне арналған еді және біздің басты мақсатымыз — осы мерекелік күнді ұстаздарымызға ұмытылмастай ету, олардың тынымсыз еңбегіне, оқыту жолындағы шексіз жанкештілігіне алғыс білдіру болды. Айта кететін жайт, концерт қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде жүргізілді. Бұл көптілділік ұстаздарымыздың көпұлтты аудиториядағы еңбектеріне құрмет ретінде көрсетілді.

Концерт университеттің 416-шы аудиториясында өтті. Мерекелік орын алдын-ала дайындалып, әсем безендірілді: түрлі-түсті шарлар, гүлдер, ұлттық нақыштағы элементтер концерттік іс-шараға ерекше жылулық пен мерекелік атмосфера қосты. Студенттер де, ұйымдастырушылар да барынша жауапкершілікпен дайындалды. Көрермендер арасында тек студенттер ғана емес, университеттің ұстаздары, қонақтар да болды. Концертте бірінші болып сөз алған ұйымдастырушылар ұстаздарға алғыс білдіріп, олардың біздің өміріміздегі маңызды рөлін ерекше атап өтті. Олар ұстаздардың тәлімгерлік қызметінің маңыздылығын айтып, олардың шыдамдылығы мен білімге деген сүйіспеншілігін жоғары бағалады. Сөз сөйлеген соң, ұстаздарға шын жүректен ризашылығымызды білдіріп, оларға өзіміз дайындаған концертімізді ұсындық.

Концерт бағдарламасы өте мазмұнды және түрлі жанрлармен ерекшеленді. Өндер, билер, өлеңдер, көріністер — барлығы ұстаздарға арналған және олардың қызметіне деген алғысымызды білдіретін шығармашылық туындылар болды. Студенттер барынша өздерінің өнерлерін көрсетіп, әрқайсысы ерекше ықыласпен, жанын салып орындады.

Кештің ең әсерлі сәттерінің бірі — «Бақыт деген не?» атты сұраққа жауап берген әсем қыздардың орындауындағы би болды. Бұл би сахнада ерекше көрініс тапты. Өртүрлі әдемі көйлектерге оранған қыздар өздерінің би саласындағы өнерлерін көрсете білді. Олардың қимылдары нәзік, ал көздерінен төгілген жылулық әр көрерменнің жүрегіне жетті. Би барысында бақыттың әр адам үшін әртүрлі мәні болуы мүмкін екені

көрсетілді: біреуі үшін бақыт — бұл отбасының амандығы, енді біреуі үшін — махаббат, ал үшіншісі үшін — білім мен тыныштық. Қыздардың қозғалыстары мен эмоциялары сол сәтте залды толтырғандай болды, әрбір көрермен бұл биден өзінің өмірдегі бақытты сәттерін көргендей әсер алды. Сонымен қатар концертте талантты да талапты студенттеріміздің әртүрлі тілде өлеңдері айтылған болатын. Олар қазақ, орыс, түрік, ағылшын тілдеріндегі ұстаздар туралы өлеңдерін шеберлікпен орындай білді. Бұл студенттердің өртістік қабілеттерін көрсетіп қана қоймай, тілдік шеберліктерін де аңғартты. Бұл сәт концерттің шарықтау шегі болды, себебі студенттер тек қазақ мәдениетінің өкілдері ғана емес, басқа ұлттардың мәдениетін де құрметтеп, солардың тілінде ән айту арқылы өздерінің білімдері мен мәдени саналарын көрсетті. Концерт барысында әртүрлі шығармашылық кезеңдер қойылды. Студенттер патриоттық әндер айтып, домбыраның құлағында ойнаған қыздарымыздың қазақтың ұлттық күйлерін орындауы — жан тербетерлік сәт болды. Әрбір нөмір ерекше дайындықпен жүргізілді. Концерттің соңында, біз ұстаздарымызға ерекше сый ретінде гүл

шоқтарын және арнайы дайындалған сыйлықтарды табыс еттік. Әр ұстазға арналған 1 тал гүл шоғы олардың еңбегіне деген ризашылығымызды білдіретін символ болды. Әрбір ұстазға гүл шоғын табыстау кезінде олардың жүздеріндегі қуаныш пен ризашылықты көріп, өзіміз де ерекше шабыттандық. Бұл сәт залда отырған барлық көрермендер мен студенттер үшін ерекше әсерлі болды. Концерт соңында барлық ұстаздар сахнаға шығып, студенттерге алғыстарын білдірді. Олар бізге шабыт беріп, алдағы уақытта да білімге деген қызығушылығымызды арттыратын сөздер айтты. Концерттен кейін ұстаздармен бірге естелік суреттерге түсіп, бұл күннің естен кетпес сәттерін мәңгілік есте қалдырдық. Осылайша, біз үшін бұл концерт ерекше жауапкершілік пен дайындықты талап еткен іс-шара болды. Ұстаздардың жүздеріндегі қуаныш пен риза болғанын көріп, біз үшін ең үлкен жетістік осы екенін түсіндік.

Әлімхан МАҚСӨТОВ,
Ералы ДЕМЕУОВ,

Филология факультетінің ИЯ-15 тобының студенттері

«My Teachers Who Enlightened My Mind»

*There would be no scientists, pilots, athletes, or talents,
There would be no chefs if there were no teachers.*

Just like the words “Mother” and “Homeland,” the word “Teacher” brings warmth to the soul, evokes delicate feelings, and touches the heart. Teachers are the ones who prepare us for life, guide us through hardships, provide us with education, refine our character, and help us become individuals in our own right. When I first stepped into school as a small child, I was warmly welcomed by Zhumaziya Yesenkyzy. She introduced me to the alphabet and nurtured my thirst for knowledge, leaving an indelible mark on my heart. She laid the foundation of my education and ignited my passion for learning, for which I am forever grateful. Time has flown since those early school days. During one of the most crucial and challenging periods of my life, it was Nigara Armankyzy who guided me. She was the one who helped me choose my future profession. I am endlessly grateful to my teachers who not only taught me at school but also guided me through life, leading me toward my future. As I said goodbye to my beloved school and prepared to step into university life, I realized how lucky I was. At university, I was once again fortunate to meet a teacher who was close to my heart, someone who had taught my favorite schoolteacher Nigara. My new mentor, Aigul Bisembaykyzy, is the head of our FL-15 group. She is a graduate of the Abylaihan University, a highly educated and respected teacher with a radiant smile and wisdom that shines through her eyes. Like teacher Nigara, I am confident that I will receive excellent education and guidance from teacher Aigul and will become a strong professional in the future.

Upon entering university and becoming an active student, I quickly immersed myself in university life. In early October, our university, at the Makhambet Otemisov University, hosted a festive event dedicated to Teacher's Day. As Akhmet Baitursynuly said, “Knowledge is the step to competence, and competence is the ability to apply knowledge.” Our university is fortunate to

have many innovative teachers with both knowledge and competence. Thanks to their tireless efforts, thousands of students have graduated from our institution as highly skilled professionals, meeting the demands of today's world. We worked hard to ensure the celebration was held at the highest level, and we believe we succeeded. Our event had three hosts, conducting the program in the three most important languages (Kazakh, Russian and English). Poems were recited in Kazakh, English, French and Turkish and warm wishes were expressed to the teachers in these languages. As students majoring in foreign languages, it was an honor for us to conduct the event in multiple languages. Although we wanted to modernize the event, we didn't forget our traditional Kazakh music and songs that deeply touch the soul. One of the highlights of the event was a performance set to the famous song “On the Banks of the Aris” by the renowned composer and poet, Shamsi Kaldayakov, known as the “King of the Kazakh Waltz.” In this scene, the girls in light dresses depicted the sunny days of summer, playing on

the riverbank while a couple gracefully danced the waltz. Just as we were once children, so too were our teachers. In line with this theme, our second performance was a dance set to the poem “Happiness Is Your Childhood” by Mukagali Makataev. As we sang and danced to this poem, we all recalled our carefree, happy childhood. The event concluded with the beautiful tune “Balbyrauyn” and we showed our appreciation to the teachers by presenting them with sweets and flowers, each bearing a small note with their name and warm wishes. We bid farewell to our teachers as they walked the red carpet. We believe the event exceeded our expectations. It is a great honor to study at the Makhambet Otemisov University to have the privilege of bringing joy and smiles to the faces of our distinguished teachers. We respect our teachers and are confident that the education and guidance we receive from them will help us confidently step forward in life!

Aruzhan TANATAR,
The first year student of “foreign languages: two foreign languages” educational program

Студенттің ғылыми-зерттеу жұмысы мамандарды даярлау сапасын арттырудың маңызды факторы болып табылады, ал студенттердің ғылыми қызмет дағдыларын дамыту – қазіргі ЖОО-ның басты міндеттерінің бірі. Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарына тартылуының жоғары деңгейі жастарға әлеуметтік маңызды мәселелерді анықтау және талдау, тиімді шешімдер табу, сондай - ақ студенттердің зияткерлік және аналитикалық дағдыларының академиялық өсуіне және дамуына ықпал ету сияқты маңызды құзыреттерді сіңіреді. Жұмыста ЖОО студент жастарды ғылыми-зерттеу жұмысына тарту үшін қолдана алатын тәсілдер қарастырылады, студенттердің СҒЗЖ-ға қатынасы анықталды; олардың ғылыми-зерттеу қызметі мен қызметіне оң әсер ететін ынталандырушы факторлар талданды. Автор студенттерді төменгі курстардан бастап ғылыми-зерттеу жұмыстарына тарту сыни ойлауды дамытуға, тақырыпты тереңірек зерттеуге, деректермен жұмыс істеу дағдыларын игеруге, коммуникациялық дағдыларды дамытуға, ғылыми қоғамдастыққа белсенді қатысуға ықпал етеді және тұтастай алғанда болашақ кәсіби қызметке дайындайды.

Қазіргі уақытта ғылыми-техникалық прогресс, цифрландыру және инновациялық даму жолына түсу, қызметтің көптеген салаларына жасанды интеллектті жылдам енгізу, сондай-ақ ақпараттың өсіп келе жатқан көлемі қоғамның жоғары білім беру жүйесіне қоятын жаңа талаптарын белгілейді. Жоғары білім беру жүйесінің алдында бірқатар міндеттер тұр, олардың ішінде өзекті талаптар мен стандарттарға сәйкес оқытудың жоғары сапасын қамтамасыз ету; пәндерді терең білуді қамтамасыз ету, студенттердің сыни ойлауын, аналитикалық және шығармашылық қабілеттерін дамыту; кәсіби қызметке дайындық. Жоғары оқу орындары студенттерге таңдалған салада табысты жұмыс істеу үшін қажетті білім мен практикалық дағдыларды игеруге көмектесетін мамандандырылған оқу бағдарламаларын, сондай-ақ мамандық тілін үйренуді ұсынады.

Зерттеушілер дұрыс атап өткендей,

Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмысын ұйымдастыру

(«Мемориалдық тақталар» жобасы мысалында)

қазіргі іскерлік орта жоғары оқу орындарының түлектеріне жоғары талаптар қояды. Жас мамандар жақсы қарым-қатынас дағдыларын, өз идеяларын сауатты, дәлелді және көрнекі түрде ұсына білуі керек. Сондықтан жоғары оқу орындарының оқытушылары студенттерде коммуникациялық, ұйымдастырушылық және көшбасшылық қабілеттер мен қасиеттерді қоса алғанда, құзыреттер мен дағдылардың кең ауқымын дамытуға ұмтылады. Жоғары білім сонымен қатар студенттерді деректерді талдау, сыни тұрғыдан ойлау, ғылыми және кәсіби мәселелерді шешу дағдыларын дамытуға көмектесетін және ғылымның дамуына үлес қосуға мүмкіндік беретін ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындауға үйретуге арналған. Осы дағдылар мен қасиеттердің барлығы оқу кезеңінде студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарына белсенді қатысуы арқылы қалыптасуы және тәрбиеленуі керек, ол қазіргі кезеңде барған сайын маңызға ие болып, жоғары білікті маманның кәсіби дайындығының негізгі компоненттерінің біріне айналады.

Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмысы (СҒЗЖ) мамандарды даярлау сапасын арттырудың маңызды факторы болып табылады, ал студенттердің ғылыми қызмет дағдыларын дамыту - қазіргі ЖОО –ның басты міндеттерінің бірі. Студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстарына қатысуының жоғары деңгейі жастарға әлеуметтік маңызды мәселелерді анықтау және талдау, тиімді шешімдер табу, сондай-ақ интеллектуалды және аналитикалық дағдыларды дамытуға, студенттердің академиялық өсуіне ықпал ету және олардың жоғары білікті кәсіби қызметке дайындау сияқты маңызды құзыреттерді сіңіре алады.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты студент жастарды ғылыми-зерттеу қызметіне танымал ету және тарту, сондай-ақ ғылыми зерттеулерге тұрақты қызығушылықты дамыту мәселесі жоғары білім үшін өзекті бола түсуде. Сондықтан ЖОО оқытушыларының студенттерді ғылыми қызмет үдерістеріне қосуды жандандыру бойынша неғұрлым мақсатты жұмысы қажет.

«Мемориалдық тақталар»

Жоба өзектілігі: әр елді мекенде, мейлі ол қала, ауыл болсын тарихи тұлғалар туралы ескерткіштер бар. Ескерткіштердің ең көп тараған түрі бұл мемориалдық тақталар. Аймақтың тарихын білу, оны зерттеу қоғам үшін маңызы зор.

Зерттеудің мақсаты: студенттердің назарын туған қаласының көрікті жерлеріне аудару; кіші отанды ерлігімен, еңбегімен, шеберлігімен дәріптеген қызықты тағдыр адамдары туралы ақпарат жинау; тарихи тұлғаларға құрмет көрсету арқылы рухани - адамгершілік қасиеттерді тәрбиелеу; осы тақырып бойынша белгілі және аз белгілі фактілерді ретке келтіру.

Мақсаттары:

- қала ғимараттарында ескерткіш тақталар кімге және қашан орнатылғанын анықтау;
- қала тарихи және мәдени жадын сақтаудағы ескерткіш тақталардың маңыздылығын көрсету;
- мұрағат деректерімен және қосымша әдебиеттермен танысады. Барлық жиналған материалды талдау және ұйымдастыру;
- ескерткіш тақта біздің қала тарихи-мәдени мұрасы екенін дәлелдеу;
- студенттер арасында сауалнама жүргізу, Орал қаласы мемориалдық

тақталары туралы студенттердің білімдерін зерттеу.

Зерттеу нысандары: қала ғимараттарындағы ескерткіш (мемориалдық) тақталар.

Зерттеу пәні: әлеуметтану, өлкетану, тарих.

Зерттеу әдістері: мұрағат материалдарын зерттеу, фотосуреттерін жинақтау.

Зерттеудің жаңалығы:

- алғаш рет архитектуралық ескерткіштер туралы қолда бар ақпаратты жинау және біріктіру, мемориалдық тақталарда естелік қалдыру және оны сипаттау жұмыстарын жүргізу;

- тарихи оқиғалар мен ұрпақтардың жадында сақтауға лайықты тұлғалардың бірегейлігін көрсету;

- жоғалған немесе бүлінген жағдайда оларды қалпына келтіруге мүмкіндік беретін мемориалдық тақталар жазуларының мәтіндері жазылады.

- «Орал қаласының ескерткіш тақталары туралы студенттер білімін зерттеу» тақырыбында сауалнама жүргізу.

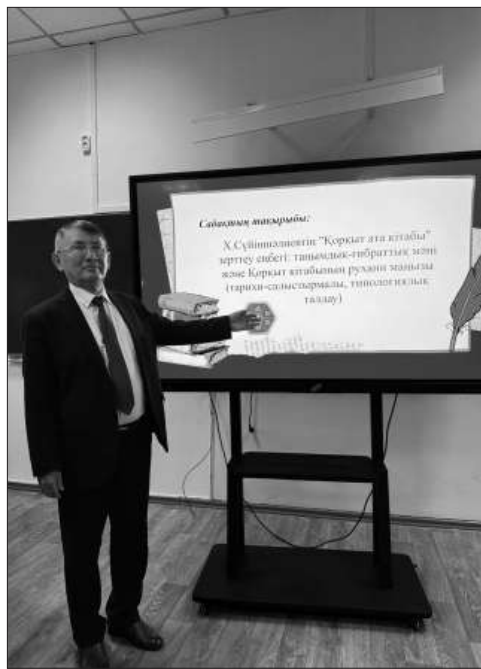
Алынатын өнім: ғылыми мақалар мен тақтайлар туралы мәліметтер жинақталған кітапша.

Қорытындылай келе, студенттерді кіші курстардан бастап ғылыми-зерттеу қызметіне тарту сыни ойлауды дамытуға, пәнді тереңірек зерттеуге, үлкен деректермен жұмыс істеу дағдыларын игеруге, коммуникациялық дағдыларды дамытуға, ғылыми қоғамдастыққа белсенді қатысуға ықпал ететінін атап өткім келеді және тұтастай алғанда болашақ кәсіби мамандыққа дайындайды.

А.Ж.ӘМЕН,

PhD, әлеуметтік ғылымдар
БББ аға оқытушысы

СМАРТ ТЕХНОЛОГИЯ – САБАҚ ҮДЕРІСІНДЕ

Филология факультетінде өтіп жатқан «Тәжірибе алаңы: филологиялық білім берудегі смарт технологиялар мен әдістемелер ресурсы» тақырыбындағы әдістемелік айлықтың аясында тіл, әдебиет және ақпарат БББ доценті, ф.ғ.к., университет профессоры Мүтиев Зейнолла Жақсылықұлы «Қазақ тілі мен әдебиеті», «Филология: қазақ тілі» мамандықтарында оқитын 1-курс магистранттарына (М ҚТӨ-11, М ФИЛ-11 топтары) «Әдебиет тарихын дәуірлеудің

теориялық негіздері» пәнінен «Ханғали Сүйіншәлиевтің «Қорқыт ата кітабы» зерттеу еңбегі: танымдық-ғирияттық мәні және Қорқыт кітабының рухани маңызы (тарихи-салыстырмалы, типологиялық талдау)» тақырыбында екі жұп (пар) семинар сабақ (смарт технологияны пайдалану әдісі) өткізді.

Ашық сабаққа факультет ұстаздары, әдіскер мамандар қатысты. Сабақта магистранттардың жаңа технологияны игеруге деген қызығушылықтары мен құштарлықтары ерекше байқалды. Үш топқа бөлінген шәкірттер смарт технологияның түрлі ресурстарын практикалық сабақта қолдану жолдарын

айқындап, белсенділік танытты. Мәселен, 1-топ Х. Сүйіншәлиевтің «Қорқыт ата кітабы» мақаласын тарихи-салыстырмалы тұрғыдан талдап қана қоймай, сабақ барысында «D-ID: AI Video Generator» бағдарламасы арқылы Х.Сүйіншәлиевтің бейнесін сөйлетіп, «Қорқыт ата» кітабын сатуға арналған сайт құрастырды. Сайттың жоспарын «ChatGPT» жасанды интеллектісімен құрды, сайт құрастыруға арналған «Tilda Publishing» платформасын шебер қолдана білді.

2-топ магистранттары тақырыптың танымдық-ғирияттық мәніне тоқталып, шығарма сюжеті бойынша «ArtGeneration» платформасымен жыр кейіпкерлерінің

суретін жасады және олардың іс-әрекеттерін қысқаша сипаттап, оқырман қиялындағы әдеби образды жасанды интеллект арқылы кескіндеп берді.

3-топтың білім алушылары «Қорқыт ата кітабына» әдеби типологиялық талдау жасап, Қорқыт ата жырларын «SOTA» бағдарламасымен ән ретінде ұсынып, көрерменге тыңдатты. Ізденушілер бұл платформаны қолдану арқылы Қорқыт ата жырларын жаңа форматта меңгеруге болатынын аңдатты.

Семинар сабақтың қорытынды бөлімінде оқытушы Зейнолла Жақсылықұлы магистранттарға «Quizizz» қосымшасы арқылы тест өткізіп, алған білімдерін бағалауды жарыс түрінде қорытындылады. Жарысқа магистранттармен бірге факультет деканының оқу-әдистемелік жөніндегі орынбасары, жас ғалым, магистр Нәби Әли Ғаббасұлы да қатысып, қызығушылық танытты.

Сабақ соңында университеттің әдістемелік жұмыс және білім беру технологиялары бөлімінің әдіскері Ермекбаева Лаура Жасұзаққызы, аға оқытушы, Тіл мен әдебиет мұғалімдерін дайындау БББ жетекшісі Тұрғаналиева Ганмиркүн Ганмирханқызы қатысып, сабақтан алған әсерлерімен бөлісті, пән оқытушысы мен магистранттарға шығармашылық табыс тіледі, сабақтың өз мақсатына жетуімен құттықтады.

**Әдістемелік жұмыс және білім беру
технологиялар бөлімі**

XXI ғасырдың ең ықпалды басқару теоретиктерінің бірі Питер Друкердің ойынша, ойлаудың бұл түрі бар адамдар үнемі өзгерістерді іздейді, оларға реакция жасайды және оларды мүмкіндік ретінде пайдаланады. Кәсіпкерлер мен басқа адамдар арасындағы басты айырмашылық - ойлаудың ерекшелігінде. Атап айтқанда үш ерекше қасиеті бар - олар белсенді, жауапты және нәтижеге бағытталған.

«Кәсіпкер – ойдың емес, істің адамы» олар іс-әрекетке бейім, бірақ көп ойланады. Әр қадамын үнемі мұқият ойластырып жоспарлайтын өте тиянақты адамдар. Бүгінде айқын және толық бизнес-жоспар құру – кәсіпкерлер үшін «ойға» да, «іске» де қабілетті болу қажет екенін көрсетеді.

«Кәсіпкерлердің бар ойлайтыны – ақша» деген тұжырымда бар. Шын мәнінде, кәсіпорынның аман қалуы үшін капитал қажет; жеткілікті қаржыландыру болмауына байланысты бизнесте түрлі сәтсіздіктер болып жатады. Алайда ақша – сәтсіздіктен сақтайтын жалғыз қорған емес. Көптеген табысты кәсіпкерлер ақша жетіспеушілігін жеңіп шығып, венчур бастады. Ондай кәсіпкерлер үшін ақша – мақсат емес, ресурс қана.

Кәсіпкерлер – жолы болғыш адамдар. «Тиісті уақытта тиісті жерде» болудың артықшылығы күмәнсіз, бірақ «дайындық мүмкіндіктермен ұштасқанда ғана сәттілікке қол жеткізіледі» деген мәтелдің де жаны бар. Мүмкіндік туындаған кезде соған дайын болған кәсіпкерлер көбінесе «табысты» болып көрінеді. Шын мәнінде, олар жай ғана жағдайды жеңуге және табысқа жетуге дайындалды. Табысқа жетудің өзі – дайындық, табандылық, тілек, білім мен жаңашылдықтың ұштасуы.

Кәсіпкерлер – ерекше тәуекелшіл адамдар. Кәсіпкерлік процестің негізгі элементі – тәуекел тұжырымдамасы. Алайда кәсіпкер қабылдайтын тәуекелді көпшілік сәл өзгеше түсінеді. Сырт көзге кәсіпкер «құмар ойын ойнаушы» сияқты болып көрінгенімен, шындап келгенде, ол – «есептелген» тәуекелге ғана баратын адам. Көптеген кәсіпкерлер жоспарлау мен дайындық кезеңінде көп жұмыс атқарады, сол арқылы тәуекел қаупін азайтады және өз көзқарастарының жүзеге асуын қадағалайды.

Кәсіпкердің этикаға сай көшбасшылық қасиеттері боларды. Олар: айналасындағылардың әл-ауқатына қамқорлық жасау; асқалардың дербестікке құқығын құрметтеу; сенімділік пен адалдық; әділдік, объективтілік; құпиялылық; тиісті күш-жігер; кәсіби міндеттерді нақты орындау; айқын жанжалдарды болдырмау; жалпы әлемдік заңнаманы сақтау; әлеуметтік жауапкершілік; қоршаған ортаны қорғау.

Әлеуметтік кәсіпкер дегеніміз - қоғам игілігі үшін өзгерістер енгізу үшін жұмыс жасайтын адам. Әлеуметті кәсіпкерлер бизнестің әдіснамасын қолдана отырып оң өзгеріс енгізу мақсатында инновациялық бағдарламалар мен өнімдерді әзірлеу арқылы өзгерістерді өз бизнесі арқылы жүзеге асырады.

Жаһандық кәсіпкерлер – көзі ашық, мүмкіндіктерге бағдар ұстанған, түрлі көзқарастар тұрғысын түсіне алатын және оларды ерекше тұрғыдан қорыта алатын кәсіпкерлер. Олар өз ұлттық ерекшелігін жоғалтпай, жаһандық бәсекелестіктің біртұтас көрінісін қалыптастыру үшін ұлттық айырмашылықтардан биік тұрады. Ал, креативті кәсіпкер-бұл өзінің шығармашылық идеяларына құмар адам. Оның басты қасиеті - ол өз ісінде талант пен ақшаны біріктіреді.

Креативті кәсіпкерлер олардың бұл іске деген көзқарасы, ең алдымен, пайда табу үшін емес, не істеп жатқанына деген сүйіспеншілікке негізделгенін айтады. Кәсіпкерлік шешім-бұл талдау, болжау, оңтайландыру, экономикалық негіздеу және кәсіпкерлік істің нақты мақсатына жетудің көптеген нұсқаларының ішінен балама таңдау нәтижесі. Кәсіпкерлік шешімнің импульсі мәселені шешу немесе оның өзектілігін төмендету қажеттілігі болып табылады. Кәсіпкерлердің инновациялық ұстанымдары келесідей: мемлекетпен әріптестікке бағдарлану, тұрақты даму мен жетілдіруге ұмтылу, инновациялық ойлау, икемділік және бейімделу, клиенттер үшін құндылық құру.

Кәсіпкердің табандылық туралы концепциясына төзімділік, табандылық, шешім қабылдау, мақсатқа ұмтылу, стресске төзімділік жатады.

Кәсіпкерлік пәнінен сабаққа қатысқан ГМУ-31, ЭИМ-31 топ студенттері.

Сабақтың мақсаты: Мемлекеттік және жергілікті басқару, экономика және менеджмент білім беру бағдарламалары бойынша білім алушыларға бизнес идеялар ойластыру және құрастыра білуде креативті идеялардың туындауына жол ашу.

Сабақтың міндеттері:

1. Білім алушыларға бизнес идеяларды түрлендіруге үйрету.
 2. Бизнес идеяларды іріктеуге дағдылану, шешімдер қабылдай білу.
 3. Жаңа креативті идеяларды жүзеге асыру. Күтілетін нәтиже:
- Білу және түсіну: Берілген ақпарат бойынша бизнес ұғымдарын кеңейтеді. Болашақты сипаттайды, болжайды. Берілген тапсырманы салыстырады, мысалдар келтіреді, білімдерін толықтырады. Қызығушылықтары артады.

- Қолдану және талдау: Сөзбен келтірілген материалдарды өзгертеді, түрлендіреді. Тақырып түгелімен қамтылады. Студенттің белсенділігі артып, жан-жақты талдауға, ойын ашық айтуға жаттығады. Топпен жұмыс жасай алады және өзгенің ойын құрметтеуге үйренеді. Студенттер өз бетімен жұмыс жасауға дағдыланады. Танымдық қабілеттері артады.
- Жинақтау және бағалау: Мәселені шешуде өз білімдерін шығармашылықпен ұштастырады. Нақты идеяларды тұжырымдайды және шешімдер қабылдайды. Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауға үйренеді. Студент өзін-өзі және өзгені бағалауды үйренеді.

Сабақта қолданылатын әдіс-тәсілдер: сұрақ-жауап, миға шабуыл, ынтымақтастық және топтағы бірлескен жұмыс, автономды топ, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, сыни тұрғыда ойлаудың ортақ әдісі, сәттілік шеңбері, кері байланыс-сұрақ-жауап әдісі.

Оларға толығырақ тоқталып кететін болсақ: Сұрақ-жауап арқылы студенттің сабаққа қатысын тексеру. Миға шабуыл әдісін жаңа сабақ бастар алдында сұрақ қою арқылы жаңа сабақтың тақырыбын ашуға болады. Әдістің тиімділігі студентке сұрақ қою арқылы ой-өрісін дамытады, зерттеулер жүргізіп ойын еркін жеткізу. Ынтымақтастық және

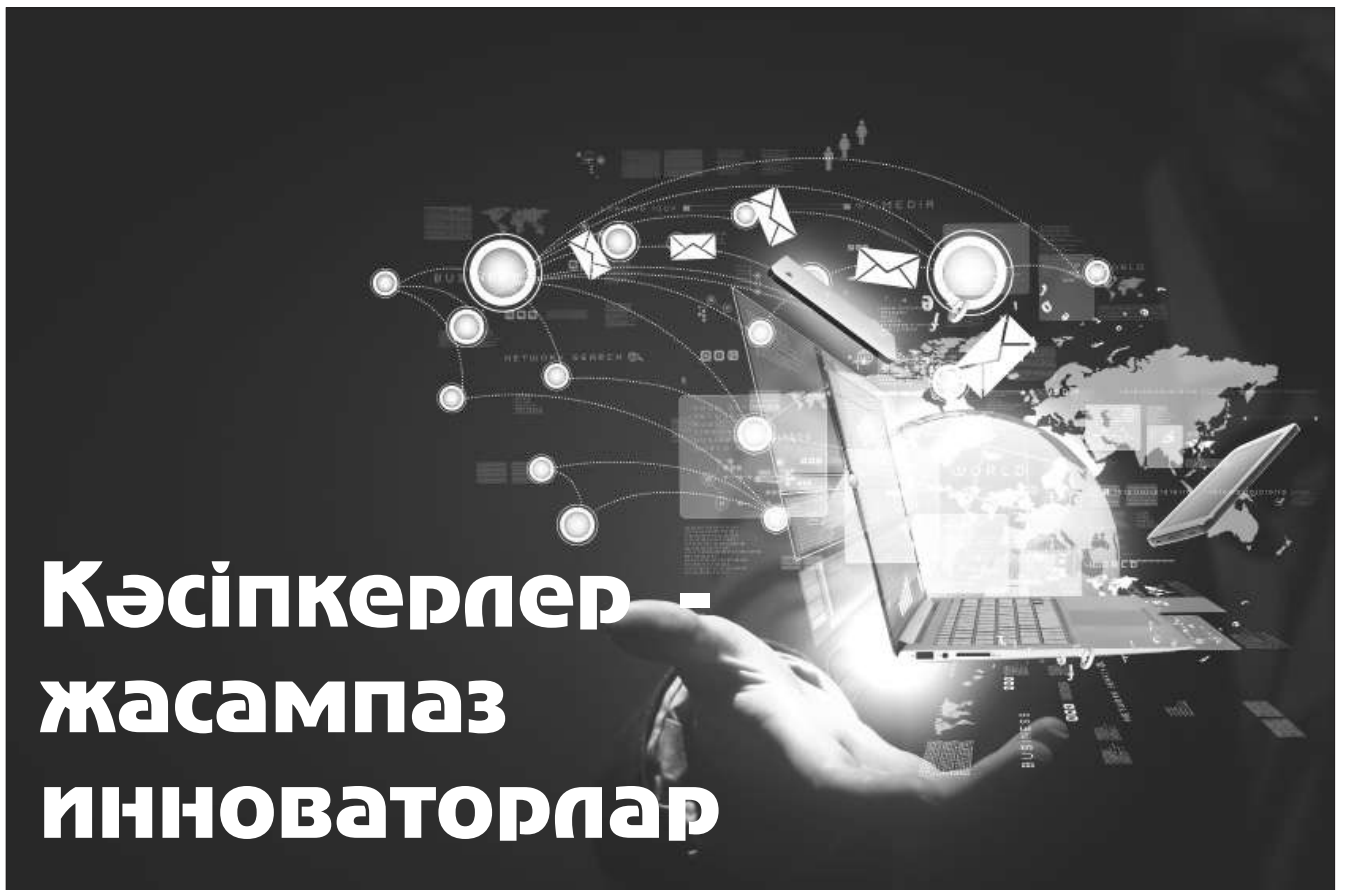
бейнесін жасау тапсырылады. Орындау уақыты 1, 2 минут.

Келесі оқытушы студенттердің сабаққа деген қызығушылықтарын ояту мақсатында топтарға әріптер таратылады. Бұл жерде студенттердің шапшаңдығы, зеректігі анықталып, ынтымақтастық және топтағы бірлескен жұмыс әдісі мен автономды топ әдісі жүзеге асыралады.

Тапсырманың шарты келесідей: берілген әріптерден пәнге қатысты үш тілде глоссарий құрастыру, дайындық уақыты 3 минут, болғасын аудиорияға айтып беру. Студенттер белсенділік танытып, қызығушылықтары артып жақсы қатысты.

Келесі табысты кәсіпкердің ерекше қасиеттерін атаңыздар және оған өз тобыңыздан мысал келтіріңіз? деген сұрақ берілді. Екі топ мүшелері кезекпен әрқайсысы тұрып жауап берді. Бұл кезеңде ынтымақтастық, сыни тұрғыда ойлаудың ортақ әдістері қолданылады. Студенттер берілген тапсырманы жауапкершілікпен орындады.

Келесі сәттілік шеңбері, яғни сұрақ-жауап айдары деп аталатын кезең, ол кезде сәттілік шеңберіне 1,2,3 сандары салынған. 1 саны Менеджмент тобы, 2 саны Экономика тобы, 3 саны сыйлық деп анықталып қойылды. Шеңберді айналдыру арқылы қай топқа түссе солар сұраққа жауап береді. Топтар қойылған сұрақтарға үлкен

Кәсіпкерлер - жасампаз инноваторлар

топтағы бірлескен жұмыс әдісі топтық мәселені ұйымдасып шешу қабілеттерін арттырады. Топтағы достық қарым-қатынасты нығайтады. Автономды топ әдісі студенттердің белгілі-бір бірлескен жұмыс топтарына арналады. Ол топтар арнайы принциптерге сәйкес қалыптасқан топтар, себебі тапсырманы орындауда олардың мақсаттары мен қажеттіліктері бірдей болады. Сондықтан оларға материалдарды игеру бойынша жұмыстану оңай болады. АКТ- бұл есептеу техникасы құрылғыларымен жұмыстану, сондай-ақ телекоммуникация құралдарын қолданып жүзеге асырылатын ақпараттармен өзара әрекеттесу үрдісінің әдістері. Сыни тұрғыдан ойлаудың ортақ әдісі бұл адамның өзінің және өзгенің ойын объективті тұрғыда бағалау. Барлық шыққан қорытындыларды мұқият жан-жақты тексере білу қабілеті. Оны шығармашылық ойлау депте атайды. Қабылдаған шешімдерге жауапты болу мүмкіндігін береді. Ақпаратпен жеке жұмыс жасау мәдениет деңгейін арттырады. Талдау жасау, жеке шешімдерге келу қабілетін қалыптастырады. Өз шешімдерінің нәтижесін болжау мен жауапкершілікке алуды көздейді. Бірлескен іс-әрекетте диалог мәдениетін дамытуға мүмкіндік береді.

Сабақтың әдістемелік жағынан қамтамасыз етілуі: Ватман, А4 парағы, АКТ, маркер, түрлі-түсті қағаздар.

Сабақтың түрі, типі: дәстүрлі және аралас оқыту (blended learning).

Сабақ кезеңдері келесідей: Кіріспе. Тапсырмалар мен сұрақтар, Оқытушының әрекеті, Топтық жұмыс. Студенттердің әрекеті, Топтық тапсырма Оқытушының әрекеті Кері байланыс. Студенттердің әрекеті. Қорытынды бағалау Оқытушының әрекеті

Сабақты ұйымдастыру: Оқытушы студенттермен жылы шырайлы амандасып, назарларын сабаққа бағыттайды.

Сабақтың басында оқытушы сабақтың тақырыбын, сабақтың мақсатын айтып өтеді. Содан кейін тақырып бойынша студенттердің сабаққа дайындықтарын байқау мақсатында оларға бір-бірден ақ қағаздар үлестіріп береді. Қайшы пайдаланбай алдарындағы ақ қағаздан адамның

жауапкершілікпен, қызығушылық танытып жауап берді. 3 саны шығып екі топқа да сыйлық табысталды.

Келесі кезең бойынша топтық тапсырма берілді, ол Жасанды интеллект көмегімен ұлттық киім және ұлттық әшекей бұйымдарын әлемдік брендтер қатарына қалай қосасыздар? Орындау уақыты 3 минут. Бұл кезеңде автономды топ, ынтымақтастық және топтағы бірлескен жұмыс әдісі жүзеге асырылды.

Алға қойған тапсырмалар:

Неден бастаймыз? Қандай тауар және кімге арналады?

Шетелдік тұтынушыларды қалай қызықтырасыздар?

Тауардың жасалу жолдары?

Қалай жүзеге асырасыздар? Табыс түсіру жолдарын сипаттаңыздар?

Әрбір топ қызықты алдарындағы плакаттарын дайындап сызбалармен, суреттермен бейнелеп, түрлі-түсті қағаздарды қолданып жұмыстанды.

Қазіргі заманның революциясы болып табылатын жасанды интеллекттің көмегімен Отандық өнімдерімізді жылжыту, ұлттық құндылықтарымызды арттыру мақсаттарын жүзеге асыру жолдарын қызығушылықпен айтып, талдап берді.

Қорытынды кезеңі және студенттерді бағалау. Бұл кезең студенттермен кері байланыс орнату деп аталады. WhatsApp – тың көмегімен сұрақтарға жауап беру және www.avtodraw.com – қосымшасы көмегімен көңіл-күйлерін анықтау.

Оқытушы кері байланыс жүргізу арқылы студенттердің сабақты түсінгенін және көңіл-күйлерін анықтады.

Қорытындылай келе, жалпы сабақ барысында студенттердің креативті ойлауын, сауалдар жүргізуде бір-бірін тыңдауы, сұрақтарға шапшаң жауап беру, топпен жұмыс жасау, шұғыл шешім шығару мен жауап берудегі ерекшеліктері, жетекшілік қабілеттері ашылды.

Ф. К. МУХАМБЕТКАЛИЕВА,
Бизнес, басқару және туризм БББ
аға оқытушысы, менеджмент магистрі

ҒАЛЫМНЫҢ АЛТЫНШЫ БЕЛЕСІ

Өткенге ой жүгіртсем, ұзақ жыл Орал қаласындағы Ө. Молдағұлова атындағы №38 мектеп-лицейінде маңдай терін төгіп еңбек еткен Бақтылы Боранбаевамен алғаш рет қалалық білім жетілдіру институтында жүздескен едік. Сол жылдары аталған оқу орнында мектеп мұғалімдеріне Қазақстан тарихын оқыту әдістемесі бойынша дәріс жүргізетінбіз.

Алғаш көргеннен-ақ, Бақтылы апамыздың бойынан өз мамандығына деген шексіз сүйіспеншілік, жігерлілік, табандылық, жинақылық сияқты кәсіби шеберге тән асыл қасиеттер сезіліп тұрды. Сонау студенттік жылдарынан өлке тарихына деген ынтазарлық апамыздың жан дүниесіне тыныштық тапқызбады. Бертін келе, біздің бүгінгі кейіпкеріміз ғылыми-зерттеушілік жұмыстарға біржола ден қойып, жергілікті отан тарихын зерттеушілердің арасынан ойып тұрып орын алды. Қазіргі таңда М.Өтемісов атындағы БҚУ-дың ҚР тарихы кафедрасында қоян-қолтық жұмыс істеп жүрген Бақтылы Боранбаеваның соңынан ерген іні-сіңлілеріне үлгі боларлық ұстаздық қасиет бір бөлек әңгіме. Енді бәрін басынан бастайық.

Бақтылы Боранбаева 1964 жылы 19 қазанда Орал облысы Ақжайық ауданы Тегіс жол ауылында дүниеге келген. 1981 жылы С.М.Киров атындағы орта мектепті бітірген соң, Гурьев (Атырау) педагогикалық институтының тарих факультетіне қабылданып, 1986 жылы тарих, қоғамтану және мемлекеттік право мамандығы бойынша үздік бітіреді.

1987-2004 жылдар аралығында музей қызметкері, жалпы білім беретін орта мектеп мғалімі болып еңбек еткен Бақтылы Сансызбайқызы 2004 жылдан жоғары оқу

қатысқан Батыс Қазақстан облысының қазақ қыздары. – Орал: «Полиграфсервис». 2015 – 228 – б.). Бұл туралы ғалымның өзін тыңдасақ: «1982 жылы тарих факультетінің 1 курста оқып жүрген кезімде ғылыми жетекшім «Ұлы Отан соғысына қатысқан Қазақстан қыздары» тақырыбын ұсынды. Міне, сол кезден осы тақырыпқа аңсарым ауды. 1983 жылы жазғы каникул кезінде Жымпиты ауылында тұратын майдангер аналар Әзиза Ниязғалиева, Мүслима Үмбетова, сондай-ақ сол кезде Бударино ауылында тұрған десантшы Қаламсия Ермековамен кездесіп сұхбаттастым. Мерген қыз Мәлика Тоқтамышева туралы алғаш мақала жазған автор Тәмти Ибрагимовамен хат арқылы байланысып, тарихи құжаттар мен суреттерге қол жеткіздім. «Лениншіл жас» газеті, «Қазақстан әйелдері» журналы беттерінде жарияланған көптеген жауынгер аналармен хат алыстым. Оған осы басылымдар редакциясы көп көмек етті. Алайда кеңестік кезеңде бұл тақырып бойынша маған диплом жұмысын жазуға рұқсат етілмеді. Бірақ жауынгер қазақ қыздары туралы ізденісімді тоқтатпадым. Радиобайланысшылар Ғ.Рахметова, М.Мақатова, Сталинград шайқасына қатысқан Р.Зайнуллина сияқты майдангерлермен кездестім. Сөйтіп отыз жылдан астам уақыт жиналған деректер негізінде қазақтың батыр қыздары туралы еңбек жазылды», - дейді.

Ғалымның зерттеу аясы кең, ғылыми еңбектері қашан да қазақ тарихының терең зерттеуді, нақты ғылыми тұжырымды қажет ететін ең өзекті мәселелеріне арналып отырады. Ол 1952 жылы «Капустин Яр» полигонына байланысты республикалық ішкі депортацияға ұшырап,

кеңесінің гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдар мамандықтары секциясының ұсынысымен шығарылған Орта ғасырлар тарихы (V ғ. екінші жартысы – XVII ғ. ортасы) (Астана: Фолиант. 2013.- 256 б.) оқу құралы республикамыздың жоғары оқу орындарында қолданысқа енгізілген. Еліміз тәуелсіздігінен кейінгі мемлекеттік тілде жазылып отырған бұл еңбек бүгінгі таңда мемлекеттік тілдегі оқу-әдістемелік құралдарының тапшылығын шешуге септігін тигізетін, студенттердің сұранысына сай келетін таптырмас оқу құралы болып табылады.

Өрдайым тынымсыз еңбек үстінде жүретін, тәртіп пен талапты өмірлік ұстанымына айналдырған кәсіби маман иесі ғалым Бақтылы Сансызбайқызы 150 жуық аса ғылыми және теориялық танымдық мақалалардың авторы. Ғалымның ғылыми теориялық танымдық мақалалары өзіндік тарихи тың тұжырымдарымен айқындалып отырады. Оның ғылыми ізденіс жұмыстарының нәтижесі шетелдік Скопус базасында және ҚР ҒҖЖБ саласындағы бақылау комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда жарық көрді. Сондай-ақ ол ұлттық қоғамдық-саяси «Ақиқат» журналы, республикалық «Егемен Қазақстан», «Түркістан», «Орал өңірі» басылымдарында архив деректері негізіндегі жарияланған тың зерттеулері арқылы Республика оқырмандарына танымал ғалым.

Ғалым студенттерге кәсіби білім берумен қатар, болашақ алаштанушы мамандар дайындауға да білімі мен тәжірибесін жұмсап келеді. Ол 2010 жылдан «Алаштану» ғылыми зерттеу орталығының жетекшісі. 2016-2017 жылдары студенттер ғалымның жетекшілігімен Батыс Қазақстан, Атырау, Ақтөбе, Маңғыстау, Қызылорда облыстарында «Ардагер естелігі-айтылған тарих» жобасы бойынша Ұлы Отан соғысына қатысқан майдангерлер мен тыл ардагерлерінің сондай-ақ соғыс жылдарындағы балалар естеліктерін аудио және видео таспаларға түсіріп, ғылыми зерттеу, архив қорын жинақтау жұмыстарын жүргізді.

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің доценті, филология ғылымдарының кандидаты Құспан Ғұмарұлы екеуі отбасында 2 ұл, бір қыз тәрбиелеп өсірді. Балаларының үшеуі де мектепті үздік «Алтын» белгімен аяқтап, «Болашақ» бағдарламасы бойынша Англияның Брайтон, Бристоль, Ньюкасл қалаларындағы беделді университеттерінде магистр дәрежесінде білім алған. Үлкен ұлы Аңсаған Астана қаласындағы М.С.Нәрікбаев атындағы Қазақ гуманитарлық заң университетінде студенттерге дәріс оқиды. Кіші ұлы Ақиқат халықаралық Шлюмберже компаниясының мұнай бұрғылау инженер маманы. Ал қызы Арайлым Германияның Мюнхен қаласындағы Людвиг-Максимилиан университетінде «Атеросклероз молекулярлық механизмі» бағдарламасы бойынша докторантура жобасында зерттеу жұмыстарын жүргізуде.

Ойымызды түйндесек, отбасы һәм шығармашылық бақыттың тепе-теңдігін сақтап, алтыншы белесіне ғалым ретінде біраз шаруаның басын қайырып әдемі жеткен, Ақ Жайық өңірінің зиялы қауымы арасында құрметті орны бар әріптес һәм сыйлы апамыз Бақтылы Сансызбайқызының еңбек жолына бұдан да биік толағай табыстар тілейміз!

Өрқашан абыройыңыз асқақ, мерейіңіз үстем болсын!

Жаңабек ЖАҚСЫҒАЛИЕВ,
тарих ғылымдарының кандидаты

орнында студенттерге дәріс оқып келеді.

2009 жылы М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің Диссертациялық Ғылыми кеңесінде тарих ғылымдарының докторы, профессор Т.З.Рысбековтың жетекшілігімен «Ғұмар Қараштың өмірі мен қоғамдық-саяси қызметі (1875-1921жж)» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғады. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласында сапаны қамтамасыз ету комитетінің шешімімен 2023 жылы 09 қарашадағы (№ 846) бұйрық негізінде Бақтылы Сансызбайқызына қауымдастырылған профессор (доцент) ғылыми атағы берілді. 2024 жылы «Ғылымды дамытуға сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісімен марапатталды.

Ғалым Бақтылы Сансызбайқызы ғылыми зерттеу жұмыстарын жалғастыра отырып, «Ғұмар Қараш. Қоғамдық-саяси қызметі» (Алматы, «Арыс» 2014. - 232 б.) атты монографиясын жариялады. Бұл еңбекте алаш қайраткері Ғұмар Қараштың өмірі мен қоғамдық-саяси қызметі Алаш қозғалысы және оған қатысқан қазақ зиялыларымен тығыз байланыста қарастырылып, Башқұртстан Республикасы Орталық мемлекеттік архив қорындағы 1917-1918 жылдары Орынбор Діни Басқармасының қазімі болған Ғұмар Қараштың қолы қойылған құжаттар мен ойшыл ақынның «Ғалия» медресесінде оқыған қазақ шәкірттерімен рухани байланыста болғандығын дәлелдейтін тарихи сурет деректер алғаш рет жарияланып, ғылыми айналымға енгізілді.

Ғалым Бақтылы Сансызбайқызының ұзақ жылдарға созылған зерттеу еңбегінің нәтижесінде, Ұлы Жеңістің 75 жылдығына орай өлкемізден шыққан 20 майдангер қазақ қыздарының өмірі мен жауынгерлік ерлігі туралы зерттеу еңбегін жариялады (Ұлы Отан соғысына

Оңтүстік Қазақстан облысына еріксіз көшірілген Орда, Жаңақала аудандары халқының қасіретті тағдыры туралы «Капустин яр» әскери полигоны: қазақ депортациясы» атты (Орал: «Полиграфсервис». 2022 – 264-б.) монографиясын жазды. Бұл еңбекті академик Ханкелді Махмұтұлы Әбжанов «тыңға түрен салған еңбек» деп бағалады. Шын мәнінде, Бақтылы Сансызбайқызы Отандық тарих ғылымына жаңалық енгізіп, қазақ қасіретінің тағы бір бетін ашты.

Қазақстан тәуелсіздігі арқасында отандық тарихшыларға шығармашылық еркіндік берілді. Еліміздегі жабық архив қорлары ашылып, ұлттық тарихымызды жаңа көзқарас тұрғысынан пайымдауға кең жол ашылды. Мемлекет басшысының 2020 жылы 24 қарашадағы «Саяси-қуғын сүргін құбандарын толық ақтау жөніндегі мемлекеттік комиссия туралы» жарлығына сәйкес құрылған Батыс Қазақстан өңірлік комиссиясының мүшесі Бақтылы Сансызбайқызы «Орал, Бөкей губернияларындағы ашаршылық (1920-1922 жж. Батыс Қазақстан облыстық архив құжаттарын» жариялады. Сөйтіп архив қорындағы ғасырға жуық құпия сақталған XX ғасыр басындағы ашаршылық туралы тың деректер алғаш рет жарыққа шықты.

Ғылыми ізденіс жұмысын өмірінің мәніне айналдырған ғалым өзінің әке алдындағы перзенттік парызын да ұмытпай III және II дәрежелі Еңбек Даңқы орденінің, «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері, Қазақ ССР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, 1988 жылы Мәскеу қаласында өткен Бүкілодақтық XIX партия конференциясының делегаты атақты шопан Боранбаев Сансызбай Қадешұлының өнегелі өміріне арналған «Ардақты әке жөнінде сөз» атты танымдық кітабын жарыққа шығарды. Ғалым Б.С.Боранбаеваның әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінің республикалық оқу-әдістемелік

25 қазан – биіктердің асқары, алтын күннің шуағы, алты Алаштың арманы болған ұлттық мереке Республика күні. Халықты мерекемен құттықтаған президент Қасым-Жомарт Тоқаев мейрамды «жалпыұлттық бірегейлігімізді нығайта түсуге ықпал ететін» күн деп атады. Республика күніне орай Махамбет университетінің студенттері мен оқытушылары мемлекеттік әнұранды бір уақытта орындады. Университет ішінде патриоттық рухты көтеріп, мереке атмосферасын құрған сәт болды!

Республика күні құтты болсын!

Мерекеге арналған «Менің Елім – Менің Туым» акциясын М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ұжымы да қолдады. Акция аясында білім ордасында көк туымыз желбіреді. Бұл іс-шараның мақсаты – отаншылдық рухты көтеру, ұлттық құндылықтарды насихаттау және Тәуелсіздік символы саналатын Мемлекеттік Туға деген құрметті арттыру болды.

Мерекеге орай «MU-Lider» атты интеллектуалды сайыс өтті. Жарысқа университет белсенділерінен құралған 6 топ қатысты. Топтар 3 кезеңді қамтыған сұрақтарға жауап беріп, берілген ұпай бойынша бағаланып отырды. Интеллектуалдық сайыс қорытындысы бойынша 1-орынды «Жатақхана белсенділері», 2-орынды жаратылыстану-география факультеті, 3-орынды тарих, экономика және құқық факультеті иеленді.

Республика күні Махамбет университетінде кеңінен тойланды. Осы күні білім ордасының ұжымына

салтанатты шара ұйымдастырылды. Жиын аясында Қазақстан полициясына 30 жыл төс белгісі, «Қазақстандық оқу-ағарту, ғылым және жоғарғы білім қызметкерлері салалық кәсіптік одағының Батыс Қазақстан облыстық ұйымы» қоғамдық бірлестігінің «Құрмет грамотасы» табысталды. Сонымен қатар білім ордасының ректоры, биология ғылымдарының кандидаты, профессор, Қазақстан Жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі, Қазақстан Республикасының әл-Фараби атындағы ғылым мен техника саласындағы Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Батыс Қазақстан облыстық мәслихатының депутаты Серғалиев Нұрлан Хабиболлаұлы ақжарма тілегін жеткізді.

- Құрметті әріптестер, қымбатты студенттер! Баршаңызды 25 қазан – Республика күні мерекесімен шын жүректен құттықтаймын! Бұл күн – халқымыздың

рухын көтеріп, елдігімізді нығайта түсетін аса маңызды тарихи күн. Республика күні – халықтың бірлігі мен ынтымақтастығы күні деп сеніммен айтуға болады. Бұл күн бостандық пен бірлікті, жаңа жетістіктерге, дамуға және өркендеуге деген ұмтылысты білдіреді. Елдің жетістігі — әрбір азаматтың ортақ еңбегі мен күш-жігерінің нәтижесі. Республикамыздың барлық тұрғындарына бейбітшілік, жақсылық пен амандық тілеймін! - деді ол.

Жалпы, Республика күні мемлекеттік деңгейде, елімізде тұратын барша ұлт пен ұлысқа ортақ мереке ретінде тойлануы – халқымыздың бойына қуат, жүзіне қуаныш сыйлаған оң шешім. Әуелі қоғамның патриоттық сезімін арттыруға сеп болары анық. Республика күніне арналған салтанатты іс-шара мерекелік жиынмен жалғасты. Көңілді өткен концерттің сахнасында өнерпаздар күй күмбірлеп, әуезді ән шырқады.

ДЕНЬ РАБОТНИКОВ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РК В УНИВЕРСИТЕТЕ МАХАМБЕТА

Впервые в истории Республики Казахстан был отпразднован День работников высшего образования. В честь профессионального праздника в Университете Махамбета состоялась ряд мероприятий, направленных на укрепление корпоративного духа и поддержание здорового образа жизни среди сотрудников.

Спортивные соревнования как символ единства

Празднование началось с мужского турнира по мини-футболу, где команды факультетов и подразделений вели напряженную борьбу за победу. Лучшими в этом виде спорта оказалась команда администрации университета, продемонстрировав не только высокую подготовку, но и сплоченность коллектива. Команда факультета педагогики заняла 2-е место. 3-е место у команды факультета филологии.

Также состоялся волейбольный турнир среди женщин-сотрудников. Первое место завоевала команда физико-математического факультета, продемонстрировав отличную

координацию и командную работу. Второе место досталось команде административно-хозяйственной части, а третье — педагогическому факультету.

Помимо классических видов спорта, участники смогли проявить себя в национальной игре «Асықату». Лидером в этом состязании стал физико-математический факультет, второе место заняла команда АХЧ, а третье — педагогический факультет.

Также были определены номинации «Лучший игрок», «Лучший принимающий», «Лучший защитник».

Торжественное закрытие спортивной программы завершилось церемонией награждения победителей и участников грамотами и памятными призами.

Торжественное мероприятие и признание заслуг работников

В продолжение празднования в стенах университета прошло торжественное собрание, посвященное вкладу педагогов и сотрудников в развитие высшего образования. На мероприятие собрались преподаватели, ветераны образования, студенты и члены университетского сообщества, чтобы выразить благодарность за преданность делу и многолетний труд.

Особую атмосферу мероприятию придало награждение лучших работников, которые получили специальные благодарности за их значительный вклад в подготовку молодых специалистов и развитие науки. Вручение наград прошло в теплой обстановке, подчеркивая важность их работы для

общества и будущего страны.

В своей речи ректор университета Н.Х. Серғалиев отметил: «Труд сотрудников вуза — это миссия, от которой зависит будущее нашей страны. Благодаря вам наши студенты не только получают качественные знания, но и учатся мыслить критически, находить творческие решения и быть ответственными гражданами. Вы — те, кто закладывает фундамент для их будущих успехов. Хочу поблагодарить вас за вашу преданность профессии, за стремление к постоянному развитию и самоотдачу.» - подчеркнул ректор.

Праздничный концерт, подготовленный студентами, стал кульминацией торжественного мероприятия. Музыкальные и танцевальные номера были наполнены благодарностью и уважением к преподавателям, символизируя признание их важной роли в жизни каждого студента.

Таким образом, мероприятия, приуроченные ко Дню работников высшего образования, стали не только праздником, но и возможностью укрепить командный дух, продемонстрировать спортивные достижения и подчеркнуть значимость труда педагогов.

«Замандастары көзімен...»

Ақиық ақын Олжас Сүлейменовтың Шоқан Уәлихановқа арнап айтқан қанатты сөзі бар. «...Оның өмірі өткен күнде, өзі бізбен бірге» деген. Сол секілді филология ғылымдарының кандидаты, доцент Серікқали Ғабдешұлы Шарабасов та өзі өмірде болмаса да замандастары есінде мәңгілік сақталып қалды. Мен ол кісіні көрген емеспін. Бірақ атын жиі естіп келемін. Ең алдымен түсініктірек болуы үшін ретімен айтып көрейін. Алдымен әулетімізге тоқталсам деймін.

Біз Тасқала ауданы, Оян ауылынанбыз. Ұлы атамыз Хайыр Қуанышәліұлы 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында қаза тауыпты. Атам Абухан Хайырұлы «Степной» кеңшарында бас агроном, директордың орынбасары, директордың міндетін атқарушы болып қызмет етті. Әкем Маулен Абуханұлы қазір шаруа қожалығын басқарып отыр. Мен Орал қаласында, ата-әжемнің қасында, Махамбет Өтемісұлы атындағы Батыс Қазақстан университетінде оқып жүрмін.

Доцент, кейінірек профессор атағына ие болған ұстаздардың ұстазы Серікқали Шарабасов туралы мақала жазуды осы университетке оқуға түскен сәтімнен бастап ойыма алған болатынмын. Ол кісі туралы бала кезімнен естіп келе жатқан жайттар санама жаңғырып, оны жарыққа шығаруды көздедім. Иә, біздің үйде үлкендер бас қоса қалғанда, Серікқали Ғабдешұлының есімі жиі айтылады. Бала кезімде ол кісінің аты аталғанда онша мән бере қоймайтын едім. Ал осы университетке студент болғанымнан бастап Серікқали Шарабасовтың есімі бірте-бірте жылы ұшырай бастады. «Ол университетті үздік, яғни анығырақ айтқанда қызыл дипломмен тәмәмдап, ғылым жолына түсіп, кандидаттық дицертация қорғап, докторлығын дайындап, 40-45 жылдай болашақ ұстаздарға дәріс оқыды». Қазір профессор Серікқали Ғабдешұлы Шарабасовтың есімі университет бойынша, соның ішінде филология факультетінде ерекше құрметпен аталады.

Біздің үйімізде Серікқали Шарабасов туралы әңгіме не себептен айтылады деген сұрақ туындауы мүмкін. Ендеше сол туралы айта өтейін. Серікқали Шарабасов 1964-1968 жылдар аралығында Қазақстан жазушылар одағының мүшесі, ақын Айтқали Нәрікөп пен бірге оқыпты. Ал Айтқали ата мен Абухан атам Оян орта мектебін бірге бітірген сыныптас, құрдас, дос болып келеді.

Абухан атам Айтқали ата арқылы Серікқали Ғабдешұлымен танысып, достасып, араласып-құраласып кетіпті. Оралда, Оян ауылында жиі кездесіп тұрса керек. Мен өзім университеттің филология факультетіне түскеннен кейін, үйімізге келгенде Айтқали ата Серікқали Ғабдешұлының адами қасиеттері, ғылыми еңбектері туралы әңгіме қозғайтын болды. Жалындаған жастық шақтарындағы қызықты оқиғаларды естеріне түсірген екі ата «қайран, Серік» деп бір сәт мұңайып отырып қалатын.

«Серікқали Шарабасов туралы мақала

жазғым келеді...» деп екі атамнан кеңес сұрағанда ол кісілер маған бар білгендерін айтып, естеліктерімен бөлісті. Яғни өмірбаянынан мені хабардар етті. Ал ғылыми еңбектерімен танысып, зерделеуді екі атам өзіме жүктеді.

Айтқали Нәріков атам бір сәт ол кісі туралы қалың ойға беріле кетіп: «Серікқали Шарабасов 1946 жылы Жаңақала ауданы, «Жаңақала» кеңшарының бөлімше орталығы болған Балдырған ауылында дүниеге келіпті. Жаңақазан ауылындағы Киров атындағы орта мектептің бірінші сыныбына барса керек. Жамағайын болып келетін Сүлеймен деген ақсақалдың немересіндей болып кетіпті. Ауыл ақсақалы өте еңбекқор адам екен. Бала Серікті ерте тұрғызып, кеш жатқызып дегендей, қара жұмысқа әбден пісірсе керек. Өз перзенттері жоқ ата-әженің қолын ұзартып, бала Серік жұғымды бала болыпты. Серікқали Шарабасов физикалық жағынан қатты дамыған, спорттың біршама түрімен айналысқан оғлан болыпты. Әсіресе, спорттық гимнастикадан мектепте алдына жан салмаса керек. Киров атындағы орта мектептен Мәстексай ауылындағы С.Меңдешев атындағы орта мектепке ауысқан Серікқали Шарабасов 1964 жылы онжылдықты бітіріп, А.С. Пушкин атындағы Орал мемлекеттік педагогикалық институтының тарих-филология факультеті қазақ бөліміне оқуға түседі». Бір оқу тобында болған Айтқали атаның айтуынша, Серікқали Шарабасов төрт жыл бойынша кілең «5» бағаларымен оқып, институтты қызыл дипломмен бітіріп шығады. «Ол Лениндік стипендия алып тұрды. Серікқали Шарабасов көркем әдебиетті сүйіп қана қоймай, қалам тербей бастап, екі-үш әңгімесін баспасөзде жариялайды. Таудай талап оны облыстық «Орал өңірі» газеті редакциясына алып келді. Ол журналистикадан біршама биіктерді бағындыратын еді. Ғылымға құштарлық басым болып түсті. Серікқали Ғабдешұлы облыстық мұғалімдер білімдерін жетілдіру институты қазақ тілі мен әдебиеті кабинетінің меңгерушісі қызметіне шақырылады. Бұл – ғылымға бастайтын алғашқы баспалдақ еді». «Ғылым жолы инемен құдық қазғанмен тең» дегендей, Серікқали Шарабасовтың ұзақ жылдарға созылған күрделі де мазмұнды өмірі замандастарының көз алдында өтеді. «Оның ғылыми жетекшісі, Қазақ ССР-ы Ғылым Академиясының толық мүшесі болған Зейнолла Қабдолов еді. «Қазақтың Қабдоловы» екінің біріне ғылыми жетекші бола бермейтін. Ол жас ғалым Серікқали Шарабасовты үлкен жолға алып шықты. Алдынан алыстан көрінетін отты маздатты. Академик Қабдолов өзінің орнына Шарабасовқа студенттерге дәріс оқуға тапсырма берді. Тіпті аспиранттардан зачет алуды сенімді шәкірттеріне тапсырып жүрді. Дәл қазір қазақ филологиясы ғылымында аты мәлім тұлғалардың көбі Серікқали Шарабасовтың тұрғыластары, Зейнолла Қабдоловтың кезіндегі аспиранттары. Серікқали Шарабасов кандидаттық

дицертацияны ойдағыдай қорғап шықты. Іле-шала докторлыққа отырды. Екі-үш монографиясы шығып, докторлығы да дайын болды».

Адам өмірінде болып тұратыны сияқты, ойға алғаның орындала бере ме? Тіпті кейде өзіңе қатысты емес дүниелердің де әсер ететін кездері болады. Серікқали Ғабдешұлы Шарабасовты шәкірттері, қызметтестері, абзал азамат, білікті маман ретінде бағалайды.

Ендігі кезекте Серікқали Ғабдешұлы Шарабасовтың ғылыми шығармашылығына және өзінің қысқа ғана ғұмырында қазына қылып, кейінгі ұрпаққа қалдырған еңбектеріне тоқталып кетсем деймін. Серікқали Ғабдешұлының 2 монографиясы, 100-ден астам ғылыми мақалалары жарияланған. Педагог-ғалымның филология ғылымы саласында көптеген еңбектері мерзімді газет-журнал беттерінде, арнайы шығарылған конференция материалдарына еңбектері енген. 1981 жылы «Қазіргі қазақ әңгімелерінің кейбір мәселелері» тақырыбына кандидаттық диссертация қорғады. Кейінгі жылы педагог-ғалымға Филология ғылымының кандидаты ғылым дәрежесі берілді. Өзінің ізденіс еңбектері арқасында «Қазақ әңгімелеріндегі характер проблемалары» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғап, аға ғылыми қызметкер болып білімін жетілдірді. 1989 жылы Бүкіл Ресейлік аттаестациялық кеңес шешімімен доцент ғылым дәрежесі берілген болатын. Осы тұрғыда тілге тиек ететін болсам, Серікқали Шарабасов 4 дүркін академиялық топ тәрбиеледі. Ол басқаратын академик Қажым Жұмалиев атындағы әдеби бірлестік талантты Р.Мұқанбетқалиева, Қ.Демеубергенов, Б.Баймұқанова, Н.Керімоваларды тәрбиелеп шығарды. Қазіргі таңда есімі өшпестей болып қалған Серікқали Ғабдешұлы Шарабасов Батыс Қазақстан университетінің құрметті профессоры.

Серікқали Ғабдешұлы Шарабасов көптеген медальдармен, құрмет грамоталарымен марапатталған. Айып ететін болсам, «Тіл жанашыры» құрметті төсбелгісінің иегері атанған. Елбасының жарлығымен Ерен еңбегі үшін медалымен марапатталған.

Серікқали Ғабдешұлы Шарабасов 1976-1979 жылдары Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің қазақ әдебиеті кафедрасының ізденушісі болды.

1975 жылдан өмірінің соңына дейін Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде оқытушы, аға оқытушы, қазақ тілі мен әдебиеті кафедрасының доценті, профессоры, филология факультетінің деканы және тәрбие жұмысы жөніндегі проректоры болған.

Бір кездері осы Махамбет университетіне өз еңбегін, қазынасын, жалпы алғанда өз қаламынан туған еңбектерін қалдырған Серікқали Шарабасов «ұстаздың» ізбасарлары бар. Сол ізбасарлары осы күндері ұстаз ізін жалғауда. Мұны мен бәлкім, өзіме дәріс беретін Серікқали

атамның «шәкірттерінен» біліп-көргесін айтып отырған шығармын...

Бүгінде жасы үлкен көп, алайда асыл аға аз. Бұл жағын не пәлен түртіп айтып отыр дейтін шығарсыздар...

Сірә, өзімде осы жолға қарай бет бұрып «ұстаз» деген ұлағатты сөздің енді ғана мәнісін ұғынып келе жатырғасын айтып отырған дүнием шығар. Серікқали Шарабасов жөнінде осы университетке түскен алғашқы сәтімнен бастап әр бір ұстазымнан көп еститінмін. «...Серікқали аға шешен адам еді, әрдайым қанаттанып, шабытпен сөйлейтін» дегендей көп пікірлер айтылатын. Осындай дүниелерді ести келіп, неге осы бір кісі туралы жазбасқа? деген ой жадымда сол кездерден бастап туған болатын. Серікқали Шарабасов білімге шынайы құштар шәкірттердің талайына қанат бітіріп, ұядан ұшырды. Шын мәнінде менің ойымша ұстаздық жол сараланған, қиынмен қиыстырап жол. Ұстаздың басты ерекшелігі өзінің барлық білімін, ғылыми-зерттеу тәжірибесін түгелімен шәкірт бойына даралау болып табылады. «Ұстаздан шәкірт озар» - деп бекер айтылмайды, ұстаз егерде өз білімін шыңдап, бар білген-көргенін шынайы шәкіртіне бере алса онда бұл нағыз көркемдік бейне болып табылады.

Дәл солай, Серікқали Ғабдешұлы Шарабасовтың бүгінде шәкірттері шынайы ұстаздық ізгі жолын қалыптастыруда. Ұстаздарының бойына сіңірген білімдерін жетілдіруде. Бұл нағыз ғанибетті де сара жол деп білемін. Серікқали Шарабасов секілді ұстаздардың тұлға бойы тұнып тұрған көркем әдебиет, сөз шешендігіне деген кіршіксіз махаббат. Осындай ұстаздардың білім-ғылымдағы жолдары бір төбе деп білемін. «Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні бар» демекші, мұндай ұстазды өзінің ғылым жолын қалыптастырған университеті, оқу орны ұмытпауға тиіс. Қазіргі таңда бар болмысымен ел болашағын тәрбиелеу ісіне белсене араласқан ұстаздар көп емес. Серікқали Шарабасовтай ұстаздарымызға ойлы естеліктер жазып, ескерткіш қалдыру керек шығар...

Аяжан АБУХАН,
ҚТӨ-21

«CINDERELLA» атты театрланған қойылым

2024 жылдың 17 қазанында университетіміздің шетел тілдері мен әдебиеті мұғалімдерін дайындау білім беру бағдарламаларының оқытушылары, магистр Навекова Дамира Бахтығалиқызы мен Кужентаева Римма Максұтқызының ұйымдастыруымен және 1 курс студенттері (ҚТӨ 15, РЯЛ(ІР) 12) топтарының қатысуымен «филологиялық білім берудегі смарт технологиялар мен әдістемелер ресурсы» тақырыбындағы әдістемелік айлықтың тағы бір шарасы «CINDERELLA» атты ертегінің театрланған қойылымы болды.

Бұл қойылымның басты мақсаты – студенттердің рухани-адамгершілік қасиеттерін дамыту арқылы актерлік қабілеті мен таланттарын еркін көрсетуге бағытталған. Қойылымда композициялық құрылым сақталып, оқиғаның басталуы, байланысы, дамуы, шиеленісуі, шарықтау шегі мен шешімі толықтай орын алды. Басты рөлдерде: күлше қыз, күлше қыздың әпкелері мен анасы, хан мен ханзада, сиқыршы қыз және хабаршы болды. Әрбір рөлдегі студенттер кейіпкер образына еніп,

сомдаған рөлдерін керемет алып шыға алды.

Жүргізуші Ахатова Дильназ болды. Күлше қыз рөлінде ойнаған Аймен Ермұханова, хан мен ханзада рөліндегі Қабиденов Бекнұр мен Зинатов Қайрат, күлше қыздың анасы және әпкелері болып сахнада өнер көрсеткен Настя Кукалова, Гүлмар Талғатова, Сезімай Кенжеғалиева және хабаршы рөлін сомдаған Рома Шевер, сиқыршы қыз рөліндегі Құрманғали Айжарық өздерінің аса ерекше қабілеттері мен

актерлік шеберліктерін жоғары деңгейде көрсете алды. Кеше ғана университетіміздің табалдырығын аттаған 1 курс студенттеріміз сахнада өз өнерлерін паш ете отырып, жиналған көрерменнің көңілінен шығып үлгерді.

Көрермен болып студенттермен қатар филология факультеті деканының оқу ісі жөніндегі орынбасары Наби Али Ғаббасұлы және кафедра оқытушылары Саркулова Д.С., Утарова А.Г. қатысып, қойылымнан алған әсерлерін білдірді. Наби Али Ғаббасұлының

сөзінше бала кезінде естіп, көріп өскен ертегіні студенттердің қойылымынан ағылшын тілінде көру мүлде басқаша екендігін, студенттердің актерлік шеберлігі мен ағылшын тілін ұштастыра алу жаңа деңгей екенін айта кетті.

Осылайша, «филологиялық білім берудегі смарт технологиялар мен әдістемелер ресурсы» тақырыбындағы әдістемелік айлықтың «CINDERELLA» атты театрланған қойылымы өте жоғары деңгейде өтіп, көрермендердің көңілінен шықты. Ең бастысы студенттер арасында ауызбіршілік, жауапкершілік секілді қасиеттер табыла білді. Студенттер үшін осындай шаралардың маңыздылығы мен пайдасы өте мол. Университетімізде өтіп жатқан әрбір іс-шара жалындаған жастарға пайдасы тисе, ертеңгі болашақ жарқын болары сөзсіз!

Томирис ЖАҚСЫЛЫҚЫЗЫ,
ҚЯЛ15 тобы

8 қазан күні жаратылыстану-география факультетінің «Биология» БББ-ның 4-курс студенттері ашық аспан, табиғат аясында 1-курс студенттеріне еркін форматтағы «Students party» кешін өткізді. Бұл кештің мақсаты – ең алдымен студенттердің өзін университет аумағында еркін сезінуі, жоғары курс студенттерімен арадағы байланысты нығайту және өзара бірлік пен сыйластықты ұғына алу. Сонымен қатар бұл іс-шара студенттердің кафедрадағы болашақ оқу жылына деген ынтасын арттырып, ғылыми зерттеу жұмыстарына қызығушылығын оятуға бағытталған.

Іс-шараның алғашқы сөз кезегі жаратылыстану-география факультетінің тәрбие ісі жөніндегі деканның орынбасары Камшат Удрееваға берілді. Студенттердің оқу жылына сәттілік тілеп, бітіруші түлектерге сәт сапар жолдап, керемет іс-шара үшін алғысын білдірді. басқосуға «Б-11, БГ-11, Эко-11, Эко-11/1» топтары қатысты. Топ кураторлары және биология кафедрасының аға оқытушылары 1 курс студенттеріне өздерінің ыстық ықыластарын және шағын керекті мәліметтермен бөлісті.

Жиын өз кезегінде концерттік бағдарламамен жалғасын тапты. Түрлі әндер орындалып, мың бұралған бишілердің өнері тамашаланды. 4 курс студенттерінің орындауында «Попури» орындалды, сонымен қатар факультеттің белсенді студенттері «Лапылда» биімен көрермен көзайымына айналды. Факультет студенттерімен қатар бұл кеште Мәдениет және өнер факультетінің студенттері де өз өнерлерін паш еткен болатын. Іс-шараға қатысқан 1 курс студенттері концерттік бағдарламаны өте жоғары өткендігін атап айтады. Концерттік бағдарламамен қатар бұл іс-шарада түрлі ойындар ойнатылды. Әр ойын жеңімпазы есте қалатындай естелік сыйлықтармен марапатталды. Мерекелік іс-шара соңында «Биология» кафедрасының 4 курс студенттері 1 курс студенттеріне ант қабылдау кезеңін өткізді. Бұл әр жыл сайын қайталанатын үрдіс болғандықтан, бұл жолы да шетте қалмады. Осындай қызықты күн сыйлағаны үшін 1 курс студенттері өз алғыстарын білдіріп, кеш көңілді күймен аяқталды.

Диана САЙЛАУОВА,
ХБ-21

Студенттік өмір – әрбір адамның өміріндегі ең ерекше, қайталанбас кезең. Бұл кезең білім алумен қатар, өзін-өзі тану, жаңа достар табу, еркіндікке қадам басу сәттерімен ерекшеленеді. Студенттік жылдар адамға тек академиялық білім ғана емес, өмірлік тәжірибе, ересектікке дайындық және шытырман оқиғалар сыйлайды. Осы өмірдің ең ерекше жылдарын бастарынан өткеріп, қара шаңырақта білім алып, санаулы айлардан кейін жас маман атанғалы отырған химия және химия-биология білім беру бағдарламасының 4-курс студенттері 1-курс студенттеріне арнап есте қаларлық керемет концерт ұйымдастырды. Бұл іс-шара тек жай ғана концерт емес, үлкен мерекелік кешке айналды. Жаңа оқу жылын бастайтын студенттерге арнап жасалған бұл мерекелік кеш олардың университеттік өмірге деген алғашқы қадамдарына арналған жаңа естелік пен өмірлерінің жаңа парағы екенін түсіндіретіндей.

Концерт басында жаратылыстану-география факультетінің оқу ісі жөніндегі орынбасары және топ кураторы Кишшева Динара Жайдарманқызы студенттерге сәттілік тілеп, өзінің ықыласын білдірді. 4-курс студенттері бар өнерлерін салып, өздеріне тән әсемдікпен, керемет әзірлікпен 1-курс студенттерін қарсы алды. Концерт барысында тамаша өлеңдер айтылып, кештің сәнін аша түсті. Өуезді әндер студенттердің жүрегіне жетіп, әсерлі сәттерге толы болып, мың бұралған бишілеріміз де кешіміздің көркін ашты. Сонымен қатар ойындар да ерекше есте қалды. Ойын барысында студенттер белсенділік танытып, бір-бірімен жақынырақ танысуға

мүмкіндік алды. Ойындар өзара достық атмосферасын тудырып, кешті одан әрі қызықтыра түсті.

Мерекелік кештің шарықтау шегі – химиялық эксперименттер болды. Химияның қызықты және ғажайып дүниесін көрсету мақсатында 4-курс студенттері арнайы дайындықпен шығып, әртүрлі таңғажайып тәжірибелер көрсетті. Ғылымның сиқырлы әлемін көзбен көру – бұл нағыз таңданарлық сәт болды. Көрсетілген тәжірибелер тек ғылыми білімді емес, көрермендерге химияның қаншалықты қызықты екенін түсіндіруге бағытталды. Әр эксперимент көрермендерді таңғалдырғанымен қоса, ғылымға деген қызығушылықтарын оятты.

ҮЗДІКТЕР ӘЛЕМІ

«Ең үздік» байқауының мақсаты – студенттерді сау бәсекеге дағдылау, достық қарым-қатынасты нығайту. Алдыңғы жылы ғана өз бастауын бастаған бұл байқау филология факультетінің 1 курс студенттеріне арналған. Әр топтың бағыт-бағдар беретін жетекшілері бар. Ең үздікті анықтайтын әділқазы алқалары осы байқаудың алғашқы жетекшілері болған жандар. Топтар өткен жылғы дәстүр бойынша «Империя», «Архонт», «Ашина» деп аталды. Осы байқау төңірегінде қыркүйек айының 1 курс студенттерін жеребе бойынша үш топқа бөліп, қатысушы топтар әр бағыт бойынша бақ сынады. Олар мюзикл, интеллектуалды сайыс SEN SAY, спорттық эстафета, үздік фан клуб, үздік видеоролик және шешуші сайыс өнер. Көрсетілген сайыстар бойынша топтар 10, 9, 8 ұпайларын қанжығаларына байлап, соңғы турға аяқ басты.

Соңғы шешуші сайыс қазан айының 16-сы күні өтіп, байқауды филология факультетінің деканы Ақболатов Айдарбек Ахметұлы алғы сөзбен бастап, 2, 3 курс студенттері 1 курс студенттеріне тосын сыйға толы өз өнерлерін паш етті.

Өнер сайысы еркін тақырыпта болды. Әр топ өзіндік ерекшеліктерімен бірінен-бірі өтіп өздерінің мықты, үздік екенін қырағы көзді көрерменге дәлелдей алды. Алайда, жүзден – жүйрік, мыңнан – тұлпар демекші жеңімпаз біреу. Топтар төмендегідей нәтижеге ие болды:

3 орынмен - «ИМПЕРИЯ» тобы, жүлде қоры 10 000 теңге;

2 орынмен - «АШИНА» тобы, 15 000 теңге;

1 орынмен - «АРХОНТ» тобы, 20 000 теңге.

Осы топтарға бекітілген жетекшілер арасынан «Үздік жетекші» номинациясы бойынша 2 курстар да бақ сынаған болатын. «Үздік жетекші» болып Сезім Мұратқызы қаржылай сыйлықпен марапатталса, әр топта өз белсенділіктерімен көзге түскен 1 курс студенттері де факультетіміздің деканының алғыс хатына ие болды. Олар: Империялық Айбар Айсана, Ашиналық Мақсат Айару, Архонттық Амангелді Шұға. Осылайша, 1 айға созылған байқауымыз өз мересіне жетті. Қатысушылар өз алғыстарын білдіріп, жүлделі сыйлықтармен марапатталды.

Айару БЕЙБІТҚЫЗЫ,
ҚТӨ-21

Қазан айының 2-ші жұлдызында жаратылыстану-география факультетінің «География» білім беру бағдарламасының 4 курс студенттері 1 курс географ студенттеріне қабылдау кешін өткізген болатын. Кештің мақсаты – 1 курс студенттеріне география саласының ерекшеліктерін, түсініктерін айрықша түсіндіру болып табылады.

QOSH KELDIN ZHAS GEOGRAFI

Кештің алғашқы сөз тізгіні жаратылыстану-география факультетінің деканы Ахан Аскарұлына берілді. Содан соң 1 курс топ студенттерінің кураторлары Рысты Алтайқызы мен Айнур Кенжебекқызы студенттерге өздерінің ыстық ықыластарын білдіре отырып, алдағы оқу жылдарына сәттілік тіледі. Оқытушылардың жылы лебіздерінен соң, концерттік бағдарлама өз жалғасын тапты. Концерттік бағдарламаның шымылдығын, яғни алғашқы өнер Жексен Мерей әсем әнімен ашқан болатын. Одан соң мың бұралған бишілер өнер көрсетіп, түрлі ойындар ойнатылды. Ең қызығы студенттердің жағдаяттық ойындарға қатысып, өз ойларын жеткізе алуы. Одан өзге басқа да көптеген ойындар ойнатылып, жеңімпаздар шағын сыйлықтармен марапатталды. Кеш соңында 4 курс студенттерінің барлығы ең алғаш универ табалдырығын аттаған студенттерді – М.Өтемісұлы атындағы БҚУ-нің студенті болуларымен құттықтап, өздерінің жылы лебіздерін, ағалы-апалық ақылдарын жеткізді. Жиын соңы көңілді кешпен жалғасын тапты.

Кештің соңында барлық студенттер жиналып, бір-біріне жылы лебіздерін білдіріп, алғыстарын айтты. 4-курс студенттері өздерінің химия әлеміне деген сүйіспеншіліктерін жеткізіп, 1-курс студенттеріне жаңа оқу жылына табыс тіледі. Ал 1-курс студенттері өз кезегінде үлкен ағалары мен әпкелеріне кешті ұйымдастырғандары үшін ерекше ризашылықтарын білдірді.

Бұл концерт – студенттердің бір-бірімен танысып, достасуына, химияға деген сүйіспеншіліктерін арттыруға зор мүмкіндік берді. 1-курс студенттері үшін бұл ерекше сәттер химиялық білім жолындағы алғашқы маңызды қадамдары болды.

Гүлнәз ЕРБОЛАТОВА,
ХБ-41

■ Төл тарихымызды білеміз бе?

Қазақстан - Ұлы Дала өркениетінің мұрагері

Қазақстан Республикасы Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Атырау қаласында өткен III Ұлттық құрылтайда қабылданған **«Адал адам – адал еңбек – адал табыс»** атты **Елдік тұжырымдамасында: «Біз болашаққа сеніммен қадам басу үшін төл тарихымыздың ауқымы кең екенін толық сезініп, мәдени мұрамызды сақтап, оны дәріптеуіміз қажет. Қазақстан – Ұлы Даладағы көшпенділер өркениетінің тікелей мұрагері. Жер жүзіне Алтын Орда атымен танылған әйгілі Жошы Ұлысы Орталық Еуразияның байтақ даласындағы ең қуатты мемлекет ретінде мойындалған. Осы ортағасырлық державаның геосаяси мұрасы бірқатар Еуразия мемлекетінің, соның ішінде Қазақ хандығының құрылуына негіз болды... Жошы әулеті алты ғасыр бойы Орталық Еуразияның тағдырына тікелей ықпал етті. Ұланғайыр аумақта біртұтас өркениет құруға ұмтылды. Жошы ұлысы Ұлы Даланы мекен еткен халықтардың сан ғасырлық даму бағдарын айқындап отырды. Ұлық ұлыс мемлекетті басқару ісін жаңа деңгейге көтерді. Оның Рим империясымен ұқсастығы да осында. Биыл Жошы ұлысының негізі қаланғанына 800 жыл толды... Ендеше, Алтын Орда туралы халықаралық аренадағы түсінік Қазақстанмен тікелей байланысты болуы керек»** делінген-ді. Тап осы мәселеге орайластыра 2024 жылғы қыркүйек айының 20-сы күні Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде Қоғамдық даму департаменті мен Қазақстан Республикасының тарихы кафедрасының ұйытқы болуымен **«Жошы ұлысы – Қазақ мемлекеттілігінің негізі»** атты сұхбат-кездесуі өткізілді. Сұхбат-кездесуге Қоғамдық даму департаментінің директоры, «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақтан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі, Қазақстан Ұлттық құндылықтар академиясының академигі **Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы** модераторлық жасады. Сұхбат-кездесудің кіріспе сөзін М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің Тәрбие ісі және әлеуметтік мәселелер бойынша проректоры **Сүлейменов Мерген Қуанышұлы «Ұлт жылнамасы елді біріктіретін фактор болуға тиіс»** тақырыбында өрелі ой өре бастады.

Университеттің акт залы тола жиналған дүйім студенттер алдында Қазақстан Республикасының тарихы кафедрасының меңгерушісі, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент **Байболсынова Альфия Сабырғалиқызы «Жошы ұлысының құрылуы: маңызы және тарихи тағылымы»**, Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінің профессоры, филология ғылымдарының докторы **Сабыр Мұрат Бөкенбайұлы «Жошы ұлысы: тарихи-мәдени тілдік үдерісі»**, тарих ғылымдарының кандидаты, доцент **Жақышалиев Жаңабек Жаңабайұлы «Жайық қалашығы – Жошы ұлысы қалаларының бірі»**, философия докторы (PhD) **Сағидоллаев Дарын Зайноллаұлы «Батыс Қазақстан облысындағы Алтын Орда ескерткіштері»**, Әлеуметтік зерттеулер орталығының жетекшісі, философия ғылымдарының кандидаты, доцент **Добряев Павел Анатольевич «Ел тұтастығы – зиялы қауымның бірлігі»** тақырыптарында келелі ойлар тасқынын ұсынды. Студенттердің спикер мамандармен сұрақ-жауап қойысып, пікіралмасуына кезек берілді. Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің ғылыми кітапханасы тарапынан **«Жошы ұлысына 800 жыл»** тақырыбында кең көлемді көрме әзірленіп, көрмеге қойылған әрбір экспонаттық материалдарға кітапханашы **Мұхтарова Венера Сейтімбекқызы** сипаттама берді...

Жер жүзіне Алтын Орда атауымен танылған әйгілі Жошы ұлысы, Жошы хан туралы не білеміз? Сұхбат-кездесу барысында Жошы Ұлысы, Жошы хан төңірегінде сан тарау мәліметтер шоғыры ұсынылды. Жошы хан (1187-1227 ж.ж.) – Шыңғыс ханның үлкен ұлы, моңғол қолбасшысы. Моңғол шапқыншылығынан кейін Қыпшақ даласында құрылған жаңа мемлекет – Жошы ұлысының негізін қалаушы, атақты Шыңғыс ханның қоңырат қызы Бөрте бәйбішесінен туған төрт ұлының үлкені. Ол ересен күшті, ер жүрек, алған бетінен қайтпайтын қайсар адам болған. Жошы жас кезінен көрнекті қолбасшы ретінде көзге түседі. Ол әкесі әскерлерінің жорықтарына белсене араласады. 1206 жылы Шыңғыс хан керей, найман, меркіт тағы да басқа тайпаларды бір орталыққа біріктіргеннен кейін, Жошы әкесінің тапсырмасы бойынша жасағымен 1207-1212 жылдар аралығында Оңтүстік Сібірді, Алтайды, Шығыс Түркістан жерлерін өзіне бағындырады. 1211-1215 жылдары Қытайды жаулау жорығына қатысады. 1218 жылы Жошы жасағы Шыңғыс ханға бағынғысы келмеген меркіттерді қуа отырып, Ырғыз өзенінің бойында Хорезм шаһы Мухаммедтің алпыс мың әскерімен шайқасады. Жошы өзінің шебер қолбасшылықтарына арқасында шайқасты тең аяқтайды. Осы шайқастан кейін Мухаммед шаһ әскерлері Жошыға қарсы соғыс әрекеттерінен бас тартады. Осы шайқастан кейін Жошы Жетісудағы барлық қалаларды өзіне бағындырады. 1220-1222 ж.ж. аралығында Сырдария бо йындағы Отырар, Сығанақ, Үзкент, Баршынкент, Жанкент

секілді тағы басқа қалаларды бағындырады. Осылайша ол Хорезм мемлекетін толығымен жаулап алады. 1223 жылы әкесінің ұйымдастыруымен Құланбасы жазығында өткен Құрылтайға қатысады. Осы Құрылтайда Шыңғыс хан көзінің тірісінде жаулап алған ұланғайыр өлкені үлкен әйелі Бөртеден туған төрт ұлына бөліп береді. Жошының еншісіне Ертістен батысқа қарай Жетісудың теріскей бөлігін қамти отырып, «моңғол атының тұяғы жеткен» төменгі Еділ бойына дейінгі жерді қоса, бүкіл Дешті Қыпшақ аймағы тиеді. Ордасы Ертіс өзені бойында орналасады. Шешесі Бөрте қоңырат қызы болғандықтан, ол өз қол астындағылармен өте жақын қарым-қатынаста болады. Жошы бірінші болып тәуелсіз мемлекет құруға ашық түрде ұмтылады. Сол заманда өмір сүрген шығыс тарихшыларының айтуынша, Жошы күш-қайраты мол, ержүрек, өткір адам болған. Баласының ақылдылығы мен ерекше батылдығынан Шыңғыс ханның өзі де сескенген. Мәселен, тарихшы Жужани өзінің 1260 жылы жазылған «Табанат-и-Насири» тарихнамасында: **«Жошы қыпшақтарды жақсы көріп кеткені сонша, ол Хорезмде моңғолдарға қандай да бір қыпшақ баласының маңдайынан шерткізбейді»**, - деп жазған... Жошы әкесінен алты ай бұрын қазаға ұшыраған. Оның өлімі жайында халық арасында түрлі аңыз-әңгімелер тараған. Солардың бірінде «аң аулап жүргенде құланның айғыры шайнап өлтірген» десе, кейбір деректерде «жау жағына шығып кетеді деп қауіптеніп, құпия түрде өз әкесі Шыңғыс хан өлтірткен» деп көрсетіледі. Жошы Шығыс Еуропаға жорық жасау жоспарын жүзеге асыра алмай дүние салады. Жошының бірнеше әйелдерінен қырыққа жуық ұлы болған. Олардан сан жетпес немерелері өсіп-өргіген. Ұлдарының ішінде тарихи деректерде кездесетіндері: **Орда-Ежен, Бату, Берке, Шибан т.б.** Жошы өлгеннен кейін батыстағы әскер оның екінші ұлы Батуды тақ мұрагері деп таныды. Бұл таңдауды Шыңғыс хан да мақұлдады. Жошының мазары Жезқазған қаласынан 45 шақырым жердегі Кеңгір өзенінің сол жағалауында орналасқан. Жошының өлімі жөнінде қазақ халқында «Ақсақ құлан, Жошы хан» атты тарихи күй бар. «Ақсақ құлан» мультфильмі түсірілген. Ақ Орданың ханы болған. Жошының балалық шағы мен жастық шағы туралы мәлімет жоқ. Ол туралы деректер 25 жасынан бастап кездеседі. 1207 жылы Шыңғыс хан үлкен ұлын Байқалдың батысындағы жерді жаулап алуға жібереді. Онда тұратын орман тайпалары – телеүіттер, ұрсұттар моңғол қолбасшысына соғыспай беріледі. Тайпа ақсақалдары сыйлыққа ақ боз аттар, бұлғындар және қыр сұңқарларын береді. Тұңғышының әскери дарынына, жорық нәтижесіне риза болған Шыңғыс хан Жошыға өзі жаулап алған тайпалардың жерін сыйға тартты. Дәл осы аумақтарда Жошы ұлысы – Алтын Орданың негізі қаланды.

Тіл халық рухының сыртқа шығуы болса, ал халықтың тілі оның рухы, халықтың рухы оның тілі емес пе. Осы тарихи парадигма арнасында сериалды ой өрілген сұхбат-кездесу түйінінде Жошы ұлысы жазба ескерткіштерінің қазақ халқының рухани-мәдени мұрасы екендігі таратыла айтылды. Түркітанушы **Әмір Наджипұлы Наджип: «Алтын Ордада болған араб және парсы тарихшылары Алтын Орда аумағындағы ғылыми және әдеби қызметпен айналысқан көптеген ғалымдар, жазушылар, дінтанушылар мен ақындардың өмір сүргендігі туралы баяндайды. Бүгінгі заманда табылып отырған Алтын Орданың материалдық және рухани мәдениетінің мұралары оның орталық қалаларында аса жоғары мәдениеттің болғандығын дәлелдейді»**, - деп жазады. Ғалым еңбектеріне сүйене айтсақ, кең байтақ Алтын Орданың территориясын мекендеген тайпалардың ата-бабалары осы мәдениет пен әдебиетті қалыптастыруға қатысқанын жоққа шығара алмаймыз. Дегенмен кейбір тарихи себептерге байланысты олар бірнеше ғасыр бойы жазу-сызусыз өздерінің ауыз әдебиетін, яғни, фольклорды сақтай отырып көшпелі өмір сүрді. Кейін мәдени орталықтар қиратылған соң, қазақ халқының құрамына енген тайпалар Алтын орданы мекендеген барлық түркі тайпаларына ортақ әдеби тілден қол үзді де, тек тайпалық тілдерін сақтап қалды... XIV ғасырда Хорезмнің солтүстік бөлігі кіретін Алтын Ордадағы әдеби тіл - қыпшақ тілі еді...

Түркітанушы әрі әдебиеттанушы **Алма Мүтеліпқызы Қыраубаева: «Бұл дәуірдегі көркем әдебиет, негізінен екі түрлі. Біріншісі, аударма-назиралық шығармалар: Құтыптың «Хұсрау мен Шырын», Сәйф Сараидың «Гүлстан», Әлидің «Қисса Жүсібі», Рабғузидің «Қисса -и Рабғузи» кітабы, Махмұт бин Алидің «Неһдж ул-Фарадис» (Жұмаққа апарар жол), Хусам Катибтің «Жумжума» кітабы, тағы басқалар. Екіншісі - тыңтума әдебиет: «Махаббатнама», - деп жазғаны бар-ды...**

Қысқасы, зерттеу еңбектер негізіне сүйенсек, қазіргі қазақ қоғамында ұлттық құндылықтарды, дәстүрді бірізді жүйемен бере алмай келеміз. Бүгінгі ақпараттық және жаһандану заманында сыртқы мәдени күштердің ықпалы күшті. Қай ұлттың рухани мәдениетінің тамыры нық болса, саяси-мәдени жағдайларда өзін жоғалтпай тек-тамырынан қол

үзбей жаңа заманмен үндесіп өмір сүруге бейім болатыны айдан анық. **Қазіргі қазақ руханияты үшін Жошы ұлысы тұсындағы жазба мұраларды ұлттық құндылықтар тұрғысында қарастыру, оларды жаңғырту, сақтау, дәріптеу, насихаттау - саяси-әлеуметтік және идеологиялық мәселе.** Бүгінгі заманғы жаңа білім берудің міндеті – мәдени мұраларды ұлттық құндылық ретінде зерттеудің әдістемелік жүйесін қалыптастыру, яғни, жазба ескерткіштерді лексика-грамматикалық не әдеби тұрғыдан талдау ғана емес, **«тіл-ұлт-мәдениет» үштігі негізінде антропоэлектік тұрғыдан бағалау, саралау аса өзекті...** Қазақ жұртының рухани-мәдени мұрасын түгендегенде Ұлық Ұлыс-Жошы ұлысына, түркітану ғылымында Алтын Орда дәуірі тұрғысында айдарланған кезеңге соқпай кете алмаймыз. Қазақ жұртының бір орталыққа ұйысуында, тілінің бірегейленуінде, рухани-мәдени құндылықтарының нықталуында, әдебиетінің дамуында, саяси-әлеуметтік тұрғыда әлеуетінің артуында Жошы ұлысының маңызы зор... Сөз жоқ, мемлекеттігіміздің мәйегі сақ, ғұн, қаңлы, көне түркі замандарынан құнарлы топырақта жетіліп, Жошы ұлысында өркендеді. Қазақ хандығы өз еншісін осы мемлекеттен алғандығын дәлелді деректермен айтып жүрміз. Жошы ұлысы әлемдік тарихта ірі ұлыс-мемлекет, қазақ ауыз әдебиетінде «Ноғайлының ауыр жұрты» деп те аталған. Ол ежелгі Сейхундариядан (Сырдария) бастау алып, Сібір, Еділ бойын түгел жайлап, Қырым, Кавказ, Шығыс Еуропа, Дунайға дейінгі аймақты билеген алып держава болды. Жеті жылдық жорықты жеңіспен аяқтап, Жошы ұлысының іргесін бекіткен Сайын хан атанған Жошының ұлы Батый еді. Оның інісі Берке мемлекетті одан әрі нығайта отырып, мұсылмандық жолды таңдап, сәждеге бас иіді. Ал Берке хан тұсында ұлыс тіпті өркендеп, саяси-экономикалық дербестікке ұмтылып, Қарақорымдағы ұлы хан Құбылай ханның билігіне бас имейтіндігін жариялады. Мұсылмандық жол елдің рухани, мәдени дамуына өз ықпалын тигізді. Берке ханның сарайы ғылым-білім, өнер адамдарының ордасына айналғандығын орта ғасыр саяхатшыларының жазбаларынан білеміз... Бүгінгі қыпшақ және оғыз тобына кіретін тілдердің тарихын, сол тілдер арқылы ұлттардың мәдени бет-бейнесін зерделесек, Жошы ұлысы дәуірі жазба мұраларына соқпай кете алмаймыз. Әсіресе, қазақ ұлтының этнотілдік көрінісін байқап, бағамдау үшін тұрақты тіркестердің маңызы зор. Жазба жәдігерліктердегі фразеологизмдерді қазақ тіліндегі бірізді, ұқсас нұсқалармен шендестіріп қарастырсақ, біртұтас дүниетанымды бір деңгейде бере алатындығын байқаймыз. Ұлттың этнотілдік бейнесі сөз иесінің рухани-мәдени көзқарасын белгілейді... Жошы ұлысы өз дәуірінде бір орталыққа бағынған, сол замандардағы ірі мемлекеттерден еш кемдігі жоқ құқықтық елге айналды. **Жошы ұлысы дәуірінде дүниеге келген жазба жәдігерліктер - қазақ халқының рухани-мәдени мұрасы.** Көне қыпшақ-оғыз тілінде жазылған ескерткіштерді қазақ руханиятының қайнар көзі деп тани отырып, тілдік, әдеби тұрғыдан зерделеу маңызды іс. Жошы ұлысының негізгі халқы оғыз және қыпшақ тайпалары болды. Әсіресе, қыпшақ тайпаларының ел аумағында гегемондық дәрежеде саяси-әлеуметтік әлеуеті зор болды. Жошы ұлысының бар қиырында қыпшақ тілінің үні басым болды... Мәселен, бүгінгі қыпшақ-оғыз тектес халықтардың әдебиеті үшін Жошы ұлысы дәуіріндегі маңызды шығармалардың бірі – Хорезмидің «Махаббат-наме» поэмасы. Қайта өрлеу дәуірінде еркін, азат идеялардың аясында жазылған жәдігерліктің Абай поэзиясына зор әсері болғаны байқалады. Осы жоғарыдағы айтылған ойлардың өрілуіне бірден-бір себепкер қыпшақтанушы **профессор Мұрат Сабыр: «Қазақ халқының рухани-мәдени құндылықтар тамыры сонау көне түркілер заманынан бастау алып, Жошы ұлысы тұсындағы мәдениеттер шарпысында қыпшақ мәдениеті ретінде үстемдік сипатта болды. Ал мәдениет сол кездегі мемлекеттік тіл қыпшақ тіліне арқа сүйеді. Кейінгі заманда Жошы ұлысы ыдыраса да оның рухани мәдениеті Қазақ хандығын құраған ру-тайпалардың бойында, өмір сүру дағдысында қалды. Қазақ этносының біртұтастануында осы рухани-мәдени құндылықтар негізгі рөл атқарды... Тіл мен ұлт - бірегей құбылыс. Байырғы қыпшақтық мәдениет пен бүгінгі қазақы таным-түсінік сабақтастығы, жалғастығы тілдік және әдеби деректерге сүйеніле қарастырғанда ғана байқалады. Жүзжылдықтар бойы жібі сетінемей келе жатқан ұлттық этнотілдік көрініс, рухани-мәдени құндылықтар жаһандану тұсындағы ұлт болашағын айқындайды»**, - деп жазады. Тіпті, қазақ жазба әдебиетінің негізін салған Абай жоқтан бар болған жоқ. Ол - сонау Жошы ұлысы дәуіріндегі діни-дидактикалық, әдеби шығармалардан нәр алып, қазақ топырағында қайта гүлдеген рухани бәйтерек болғанынан да хабардармыз...

Сұхбат-кездесудің түйіні ретінде модератор **профессор Абат Сатыбайұлы** Ұлттық құрылтайдың елдік тұжырымдамасынан туындайтын қоғамды жайлаған бес кеселмен, атап айтқанда, **есірткі саудасы және нашақорлықпен, лудоманиямен, тұрмыстық зорлық-зомбылық, буллинг және агрессиямен, вандализммен, ысырапшылдықпен күллі Махамбет университеті студент-жастары болып күресіп, тосқауыл қоюға шақырды.**

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
Қоғамдық даму департаментінің директоры,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі
Дильназ ТАЛҒАТҚЫЗЫ,
Ақторғын ЖАСҚАЙРАТҚЫЗЫ,
Қоғамдық даму департаментінің ғылыми қызметкерлері

1 қазан – Халықаралық қарттар күні. Бұл мерекенің мақсаты – қарттардың қоғам мен мемлекет алдындағы еңбегін құрметтеу, олардың мәселелері мен қажеттіліктеріне және өмір сапасын арттыруға назар аудару әрі қамқор болуды көздейді.

«ҚАРТЫ БАР ҮЙДІҢ ҚАЗЫНАСЫ БАР»

Қазақ халқы ежелден «Қарты бар үйдің қазынасы бар» деп бекер айтпаған. Қария деген сөз – өмірде мол тәжірибе жинақтаған, өмірдің түрлі кезеңдерін өткеріп, даналық пен тәжірибенің иелері, ел төрінде құрметке бөленіп, ас бергенде немерелерінің үлесін бөлер қамқоршы. Қарттарымызға ерекше құрмет көрсетіп, қадір тұтқан. Қоғамда сыйлы, құрметті болып, өздерінің кеңестерімен, ақылдарымен кейінгі ұрпаққа үлгі бола алатын тұлға. Қарттар өмірдің көптеген қырын білгендіктен оларға айтылған әрбір сөзге назар аудару, оларға қолдау көрсету әрбір адамның парызы. Қарттарға құрмет көрсету арқылы адамдар өздерінің де болашақтағы қартаю кезеңін түсініп, осы құрметті күтетіні анық. Қарты бар жанұя ынтымақ-береке, тыныштық пен шаттыққа толы болады.

Әр үйде, әр үйдің төрінде бір қария отырғанына сенімдімін. Сол үйдің ұйытқысы болып, өзінің немере, шөберелеріне өмірден түйгенін, ақыл, кеңестерін айтып отырушы. Қарт кісілерді «жас ұрпақ үшін өмір мектебі» деп білемін. Олардың әңгімелері, халық даналығы, салт-дәстүрлерді сақтау арқылы жастарға патриоттық рухани, адамгершілік тәрбие береді. Қарттар отбасында үлкендердің айтқан сөздері тәрбие көзі саналып, балалары мен немерелерінің өмірде дұрыс бағытта өсуіне ықпал етеді.

Атамның айтқан қанатты сөздері, қолдаулары әлі

есімде. Жоғары нәтижеге жеткенде басымды сипап айтқан жылы сөздері қанша жыл өтсе де, іштей жігер беріп, ынталандырады. Атамның «Оқы, оқысаң жерде қалмайсың» деген сөзі әлі де жігерлендіреді. Білім жағына келгенде еш аянбай көмектесетін, оқыған кітаптарын кеңес беретін ақылшым. Атам арқылы білімге, кітапқа деген құштарлығым одан сайын арта түсті. Өзінен кейін қалдырған өсиеттері әркез жадымда және өз өмірлік тәжірибемде пайдасын тигізіп жатыр.

Атам менің болашағыма оң әсер тигізгендіктен, әр отбасыда қарттың алар орны ерекше деп білемін. Олардың өмірлік тәжірибесі, ақыл-кеңестері, тәрбиелік мәні және рухани байлығы жас ұрпақ үшін үлкен маңызға ие. Қарттарымызды бағалайық, құрметтейік, сыйлайық! Себебі, қарттарсыз отбасының да, қоғамның да рухани тұғыры әлсірейді.

Осы мереке тұрғысында М.Өтемісов атындағы БҚУ жастары қаламыздағы әлеуметтік қызмет көрсету мекемесіне қарттарымыздың көңілін көтеру мақсатында мерекелік концерт қойған болатын. Концертте түрлі аспаптармен өнер көрсетіліп, ән шырқалды. Қарттарымыздың көңілі көтеріліп, мекеме ұжымы өз алғыстарын білдірді. Қарттарымыз аман болсын!

Ұлбике САТҚАНБАЕВА,
Хим-15

ӨР МАХАМБЕТ ҰРПАҒЫ

Елін сүйген Нарынның құмында өскен,
Толқымалы соқпақты ғұмыр кешкен,
Махамбеттің ерлігіне бас иемін
Өтіп кеткен ханға басы иілместен.
Күй тартылып домбыраның шанағынан,
Жыр асырған хан орданың қамауынан,
Еліне деген сағынышы сезіледі
Ақжайықтың қоңыр салқын самалынан.
Сыр шертісіп қызғұш құстың өзіңменен,
Ақын болған жүрегінен ұшып өлең,
Ер Махамбет қайта келмес қазақ ұлы
Ел қорғаған ақ найзаның ұшыменен.
Білімділер басып озар өзекті,
Ұлағатты ұстаздардың еңбегі,
Ақталады жүз пайыз ол себебі
Бұл нәтиже болашақты шешеді.
Сан ғасырлық тарихы бар факультет,
Білім нәрін көшбастаған ертерек
Талай түлек ұшқан ыстық ұядан
Бүгін міне біз де аттадық төріңнен.

Гүлназ ОРАЗБАЙ,
Хим-13 студенті

Бұл, МАХАМБЕТ!

90 жылдық тарихы бар Махамбет,
Талай түлек түлеп ұшқан Махамбет
Зор сеніммен, нық қадаммен алға деп
Міне, өзіңе мен де келдім Махамбет.

Таңдауыммен себеп болған өзіңсің,
Білім менен өнердің сен ізісің.
Талай түлек дайындаған өмірге,
Сен Махамбет жоғарғының бірісің.

Диана САЙЛАУОВА,
ХБ-21

БАЛАЛЫҚ ШАҚ

Балалық шақ - аңсаған күндерім,
Бақыт пен ойынға толған жылдарым.
Күлкі мен шуағы, достарыммен бірге,
Естеліктер мәңгі, жүректегі жырым

Алаңда жүгірем, жарысқа қатысам,
Табиғаттың құшағында, мен де балам.
Кешкі самал, жұлдыздар жарқырап,
Сол бір шақты мәңгі, сағынып алам.

Венера БАЙМУРЗИЕВА,
ИЯ-13 студенті

ЕЛІМ, ЖЕРІМ, ЕРКІНДІГІМ

Туған жерім, байтақ далам, асқарым,
Кеңдігіңе жетпес әлем аспаны.
Қанат жайып самғап келем, Отаным,
Мәңгі жасыл еркіндіктің бастары.

Туған жерім, кең даламсың байтақта,
Қазақ елі — асқар шың боп жайқалған.
Болашағың жарқын болсын әрдайым,
Бірлігіміз мәңгі болсын сақталған!

Сен деп соғар әр қазақтың жүрегі,
Бабалардың ерлік жолы — тірегі.
Болашағың нұрлы болсын, қазағым,
Тәуелсіз ел, мәңгі болсын тілегі!

Қарашаш ҚАДЫРХАН,
ИЯ-13 студенті

ЛАЙЫҚСЫҢ АНА

Лайықсың ана, қандай да мақтау мадаққа,
Көтеріп көкке төсбелгі тағар атаққа.
Маңдайдан төккен теріңмен өскен тал шабық,
Тамырын жайып таралып жатыр жан-жаққа.

Лайықсың ана, тұруға зәулім сарайда,
Немере сүйіп тербетші бесік жарай ма?!
Тілек тілеші табамыз біз қарызбыз,
Әрбір талына ақ шаштың түскен самайға.

Өзіңе арнап, жыр жазды ана төгіле,
Перзент алғысы өлең боп түсті өріле.
Ұяға ұлды, қияға қызды қондырып,
Бүгінде ана отырсың бақыт төрінде.

Райымбек МАНАСҰЛЫ,
ҚТӨ-23 студенті

«KitapTime - 2024» III жалпы республикалық кітап фестивалі

Хамза Есенжанов атындағы облыстық балалар және жасөспірімдер кітапханасы 20 қыркүйек күні III жалпы республикалық кітап фестивалі аясында өтетін «KitapTime – 2024» атты мерекелік шарасын ұйымдастырды. Фестивальде Хамза кітапханасының сүйікті оқырмандары, оқушылар студенттер, қаламыздағы кітап клубтары мен клуб мүшелері, кітап дүкендері және қала жастары басқосты.

Аталмыш шараға М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті жаратылыстану-география факультетінің 6В05301-Химия білім беру бағдарламасының 3 курс студенттері қатысты. Барша жиналған оқырмандар кітап көрмесін тамашалап және «Зерек», «Kitapal» дүкендерінен кітап сатып алып, қаламыздағы «Рух team», «Жігер» мәдени-ағарту оқырман клубтарының жұмыс жасау мақсаттарымен танысты.

Фестивальде жастар өз өлеңдерін оқып, кітап туралы ойларын, тілектерін жеткізді. Кітап фестивалі – заман ағымы қаншалықты алға басса да кітап оқу дәстүрі артта қалмайтынын ескеріп, кітаптан нәр алу әрдайым рухани азық екенін жеткізу мақсатында өткізілді.

Маншук МУКАШЕВА,
Биология, химия және география БББ-ның
оқытушысы магистр

«Мамандығыммен мақтанамын!»

2024 жылдың 30 қыркүйек күні филология факультетінде «Мамандығыммен мақтанамын!» атауымен тағылымы мол кеш өтті. Ұйымдастырушы: қазақ тілі мен әдебиеті білім беру бағдарламасының ҚТӨ-43, ҚТОМҚТӨ-41 топ студенттері мен топ кураторлары Н.А.Кабошева, Н.К.Ахатова.

Бұл іс-шараның мақсаты – түлектер мен қазіргі студенттер арасындағы байланысты нығайту, яғни факультет студенттерінің түрлі салада абыройлы еңбек етіп жүрген бұрынғы түлектерден ақыл-кеңес алып, тәжірибе алмасуына ықпал ету, болашақ мамандарды ынталандыру еді. Кеште факультет деканы, PhD докторы А.А.Ақбулатов сөз алып, келген қонақтарға сәттілік тілеп, олардың елдің алдында еңбек етіп жүргендері университет үшін мақтаныш екендігін баса айтты және мұндай іс-шараның болашақ мамандар үшін аса маңыздылығын атап өтті. Жиынға №42 қалалық «Ақ ниет» гимназиясының мұғалімі, магистр Динара Қыдырбайқызы, «QAZAQSTAN» Ұлттық телеарнасының БҚО-дағы меншікті тілшісі Ардақ Мұратқызы, Ж.Досмұхамедұлы атындағы жоғары педагогикалық колледждің оқытушысы, «ТДК-42» телеарнасының тілшісі Жандос Жанұзақұлы,

Бәйтерек ауданы, Байқоныс ауылы Қадыр Мырза Әлі атындағы қазақ орта мектебінің мұғалімі, магистр Бақдаулет Дарханұлы, «AMANAT» партиясының БҚО филиалы баспасөз қызметінің кеңесшісі Арай Марсқызы және «Орал өңірі» облыстық қоғамдық-саяси газетінің корректоры Шұғыла Наурызбекқызы қатысты. Қонақтар мамандықтарының маңызы мен студенттік шақтағы естеліктерін айтып, студенттерге бағыт-бағдар берді. Кездесу үш бөлімнен тұрды: «Сұхбаттасу», «Тәжірибе алмасу» және «Ой сергіту» ойыны. Кеш барысында студенттер сараман кезінде туындаған жағдаяттар мен сабақтарында қолданған әдіс-тәсілдері бойынша сұрақтар қойып, тәжірибелі мамандардан тұщымды жауап алды. Талантты студенттердің ән-би, күй өнерімен өрілген қызықты кеш соңында қонақтарға студенттер атынан шағын естелік сыйлықтар табысталды.

«Студент» сөзінің мағынасын түсіндім

Мен Махамбет университетінің бірінші курс студентімін. Оқуға түскенімде әлі қызуқанды оқушы сезінетінмін, алайда оқу жылы басталып студенттік өмірді көріп, тани бастадым. Мектепті аяқтағанымда әке-шешем қызықтың барлығы студенттік шақта басталады дегенде «Несімен қызық? Мектептен не айырмашылығы бар? Ол жақта біз сонша не істейміз?» деген сұрақтар ойымды мазалайтын еді. Алайда жаңа ортаға келіп өзімді жаңа қырлардан көре бастадым. Университеттің белсенділер қатарына қосылып, «студент» сөзінің мағынасын терең түсінгендей болдым. Студент болу – қоршаған ортаға өзгеше көзқараспен қарай бастау. Себебі біз үлкен өмірге алғашқы қадамымызды басамыз, алғашқы жетістіктерімізге қолжеткіземіз, мамандық таңдап болашақтың кілтін ұстап шығамыз. Студент болу – көптеген жеңілдіктерге ие болу. Яғни студенттерге арнайы студенттік билет арқылы кинотеатрларға, автотранспорттарда, кейбір тіл оқыту курстарында, спортзалдарда жеңілдікпен жүреді. Студент болу – еркіндікте болу. Әрбір студент өз өмірін не жеймін, не киемін, ақша кімнен сұраймын демейді. Себебі университет пен мемлекет арнайы шәкіртақы бөліп, көптеген мүмкіндіктер беріп отыр. Белсенділер қатарында болғым келеді десеңіздер, университеттің өзін-өзі басқару ұйымы бар. Кез келген студент жүрегіне жақынын таңдап университеттің және өзінің дамуына үлес қоса алады. Сөзімді қорытындылай келе, бұл жастық шақ тек көңіл көтеріп, қыдыруға ғана емес, берілген мүмкіндіктерді дәл әрі дұрыс қолдануға беріледі. Қолыңыздан келетін, сіз бағындыра алатын сәт туып тұрғанда қапы қалмаңыз.

Айым СЕРІК,
Махамбет Өтемісұлы атындағы Батыс Қазақстан
университетінің жаратылыстану-география
факультетінің 1 курс білімгері (Экология мамандығы)

Қош келдің, жаңа шәкірт!

Бүгінде жаңа бастама жолымен жаңа шәкірттер оқу орнымызға аяқ басуда. Ол дегеніміз Махамбет тағы да өз үздіктерімен толығып отыр деген сөз! Жаңа шәкірт, жаңа болашақ оқу жүйесінің негізі хәм нәтижесі.

Кеше ғана өзіміз сары ауыз балапан болып келген сәттен, қазір тастүлек бола алмасақ та, қанаты қатайып, құз басында тұрған өрле балапанбыз! Оқушылар мен шәкірттер арасындағы қарым-қатынас біз үшін қаншалықты тиімді әрі қызықпен басталса, сол сезімді жаңа келген шәкірттерге де сезіндіру үлкен мәртебе. «Махамбет» бұл бір жастар үшін білім мен тәртіптің тоғысатын межесі. Яғни, түсін түстеп, түрін түрлеп келгенде қалай өзіңнің даму жолына бет бұрғаныңды байқамай да қаласың. Сол ой тәрізді жас шәкірттерде өз ішіндегі ашпаған дарындарын тындыра тұра бермеу қажет екенін үйренеді. Оқуға келген әр шәкіртке керек үш қағида: «құштарлық», «мүмкіндік» және «тәуекел». Бұл үшеуінің қосылған тұсы расымен шәкірт үшін бағындырған алып шың!

Толықтай сөздің тобықтай түйіні, шәкірттік жастық шағыңның еміс-еміс есінде қалып, ұмытылмауы үшін әлдеқайда қызық болуы қажет ол хәм Махамбетте болса. Оқу өміріңнің алдағы 4 жылы текке өтпесін десең, өз ортаңды құр. Махамбет бұл мүмкіндік, яки бастау ортасы хәм ордасы. Қош келдің, жаңа шәкірт! Қош келдің, жаңа оқу жылы!

2016 жылы қаңтардың 30-ынан бастап шығады-Издается с 30 января 2016 года

Газет – халықтың көзі, құлағы һәм тілі.

Ахмет Байтұрсынұлы

ЖУРНАЛИСТ

№8 (73), қазан 2024 жыл

(Journalist)

Баубек Бұлқышев атындағы жас журналистер клубының жаршысы

■ Шешендікке баулу ісі

ШЕШЕН СӨЙЛЕЙ БІЛЕМІЗ БЕ?

БҚО Дарынды балаларға арналған Абай атындағы мамандандырылған мектеп-гимназия интернатының 10 сынып оқушыларының тақырыптық эсселері

Шешендік - шеберлік түнбасы

Шешендік өнері, яғни, шешен сөйлеу қабілеті - тек бір шеберліктің ғана емес, адам баласының күллі ішкі дүниесінің, телегей білімінің, өмірлік тәжірибесінің көрсеткіші. *Шешен сөйлеу дегеніміз* - ойды айқын, нақты әрі әсерлі жеткізу. Шешеннің сөзі тыңдаушының жүрегіне жол табады, оның сезімін оятады, ойына қозғау салады. Ал

бүгінгі ұрпақ шешен сөйлей біледі ме? Бұл орайда алдымен шешен сөйлеудің негізі туралы түсіну қажет. *Біріншіден*, шешен сөйлеу қабілеті табиғи дарынмен қатар көп тер төгуді талап етеді. Әр адамда тілдік қабілет бары сөзсіз, бірақ шешен болу үшін үздіксіз оқу, іздену, талмай жаттығу қажет. Қоғамның алдында сөйлеу өнері де спорт сияқты: неғұрлым көп жаттықсаң, соғұрлым шеберлігің арта түседі. *Екіншіден*, шешендік сөздің мазмұны бай, терең және тыңдарманға ұғынықты болуы тиіс. Бүгінгі таңда шешен сөйлеу тек сөз байлығына ғана емес, оның логикалық құрылымына, дәйектілігіне және анық жеткізілуіне байланысты. Шешен адам өз ойын белгілі бір тәртіппен, дәйекті түрде баяндап, тыңдаушының назарын өзіне қарата білуі қажет. *Үшіншіден*, шешендік өнері адамның ішкі мәдениетімен тікелей байланысты. Шешен адамның рухани байлығы, дүниетанымы, өмірлік тәжірибесі оның сөзіне жан бітіреді. Егер адам өз сөзінің мән-мағынасын терең түсініп, өз ісіне сенімді болса, оның сөзі тыңдарманға үлкен әсер қалдырады. *Шешен сөйлей білу* - тек қана көпшілік алдында сөйлеу үшін ғана емес, күнделікті өмірде де аса маңызды қасиет. Жақсы сөйлеу арқылы адамдар бір-бірімен түсінісіп, өзара қарым-қатынасын жақсартады. Бұл қасиет отбасыдан бастап, жұмыс орнында, қоғамдық орталарда үлкен рөл атқарады.

Шешендік өнерінің маңызды аспектісінің бірі – *сөзді сезіммен жеткізу*. Шешен сөйлеу тек құрғақ логикалық пайымдаулардан тұрмайды, ол адам сезімін оятып, әсер ететін өнер түрі. Тыңдаушыға әсер ететін сөздер жүрек түбінен шығуы қажет, сонда ғана ол шынайы болады... Ал біз шешен сөйлей аламыз ба деген сұраққа жауап берсек, әркім өз қабілетін дамытса, шешен болуға толық мүмкіндік бар. Шешен сөйлеу білігі табиғи дарыннан бастау алса да, оған жету жолында еңбек пен талпыныс маңызды.

Бекарыс ҰМБЕТҚАЛИ

Шешендік - адамға туа бітетін қасиет

«Шешен» сөзі шаршы топ алдында шешіліп сөйлейтін, түйінді мәселелерді тарқата төгетін дана, данышпан, ақылгөй ұғымдарымен өзектес. *«Шешен»* атауы қазақ тілінде *сөзшең, тапқыр, суырыпсалма, ділмар, қызыл тілге жүйрік* сөздерімен қатар қолданылады.

Кез-келген адам шешен сөйлей ала ма? Осы сұрақтың төңірегінде алуан пікірлер бар. *Алғашқысы*, ол Алланың берген сыйы, талант жаратылыстан болатындығы, *екіншісі*, шешенге қажетті білік-дағдыларды дамытумен, тәрбиелеумен, көп оқумен қалыптастыруға болатындығы. Бұл - бүгінгі күні де шешендік өнер тарихында үнемі туындап отыратын мәселе.

Шешендік адамға туа бітетін қасиет деп ойлаймын. Қазақтың сөз саптаған шешен, топ бастаған көсем болар қасиетін арғы атадан немесе нағашыларынан іздеп жататыны да содан шығар. Елді өзіне ұйытып әкетуге адамның тумысынан бейімділігі болуы тиіс. Ең бастысы, ол көпшілік ортада сөйлегенді жақсы көруі қажет, тіпті мұндай кезде ерекше шабыты оянып, өзінің сөйлеген сөзінен өзі де ләззаттануы керек деп білемін...

Назым ДАСТАН

Шешен сөйлеу - замана сәні

Бірақ шешендік талант бойға дарымаса, оған қиналмаңыз. Шешен сөйлеу білік-дағдыларға өзімізді бейімдеп, бойымызға сіңіруімізге әбден болады...

Қазіргі жастар тілі көбіне жаргон сөздерге толы. Дәл осылай сөздің мән-мағынасын құртатын жаргондарды әрі қарай жүйесіз қолдана берсек, көркем де кербез қазақ тілінің сәнін кетіреміз. *Шешен сөйлеу - біздің басты байлығымыз*. Тіл - адамның айнасы. Өз тіліміздің шешен екенін дәлелдеу арқылы қазақ тілінің құндылығын, қазақ халқының тектілігін таныта аламыз.

Көп адамның шешен сөйлей алмауының басты себебі - сөйлеушінің сөйлеу жағынан әзірлігінің кемдігі, қабылдаушы аудиториямен танысуды игермендігі. *Шешендік* - сөйлеген сөзге тыңдаушылардың ешбір қиналыссыз құлақ қоюы ғана емес, сондай-ақ айтылған мәселеге ерекше ынта-ықылас танытып, тақырып байыбына терең бойлауға ұмтылыстың оянуына түрткі боларлықтай сөз екшей білу өнері (*Блез Паскаль*). Демек, аудиторияны ауызға қарату үшін шешен сөйлей білу керек. Егер елімізде барлық адам шешен сөйлеу мәдениетін меңгерсе, бір ғана аудиторияны емес, күллі әлемді өзімізге қаратар едік-ау! *Иә, шешен сөйлей білу - шеберлік*. Әдемі сөйлей білелік, сонда ана тіліміздің ерекше құндылығын әлемге мойындатамыз!

Аружан ЕЛДОСҚЫЗЫ

Шешендік сөз - тілдік қазына

Шешендік - қазақ халқының ертеден келе жатқан дәстүрлі өзіндік ою-өрнегі бар кестелі тілі. Асыл сөздің қасиетін терең ұғынатын бірден-бір халық болса, соның бірегейі - біздің халқымыз. Халықтық шежіренің дәлелді де баға жетпес ақиқатына айналған шешендік сөз өнері еліміздің арманды болашағынан, үмітті күндерінен сыр шертеді.

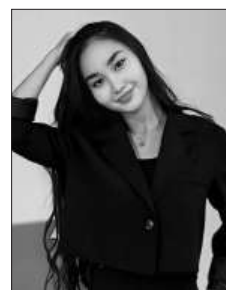
Шешендік сөз - қазақтың жанымен бітісіп, қанымен қайнасқан ұғым. Шешендік сөздер - халқымыздың тілдік қазынасы. Ол мән-мағынасының тереңдігімен ғана емес, сонымен қатар тақырыбының кендігімен де ерекшеленеді.

Бүгінгі таңда қазақ халқы сөзге жүйрік пе, *әсем сөздерді қолдана алатындай шешен сөйлей біледі ме?* Жалпы егемен еліміздің әрбір мемлекеттік қызметкері, әрбір мүшесі топ алдында әдемі сөйлеуге, ойын толық жеткізуге міндетті. Себебі өмірді сөз өрнектейді, сөз басқарады. Қазақтың көркем сөздерін неге әрбір сөзімізге қоспасқа? Әрбір ойымызды мән-мағыналы, астарлы үлгіде жеткізбеске? Ол әрбір адамның қолынан келеді. Халық айтады: *«Сөйлей-сөйлей шешен боларсың»* деп. Дегенмен көп көргеннің бәрі көсем, көп сөйлегеннің бәрі шешен еместігі де аян. Бұлар тегін түйіндер емес, астарында термен келер тәжірибе жатыр.

Бүгінгі жас ұрпақ от ауызды, орақ тілді болуы шарт. Ол үшін үлкен тәжірибелер мен тынымсыз еңбек болса болғаны. Сонда қазақтың әрбір өскелең ұрпағы шешен сөйлеуге талпынар еді. Әрбір ауыздан шыққан сөз ойдың жинақтығына, ойлау қабілетіне байланысты. Сондықтан да қазірден бастап шешен сөйлеуге өзімізді-өзіміз үйретуіміз керек. Шешен сөйлей білген адам өзгелерге қарағанда биіктеп, ерекшеленіп тұрады. *Шешен сөйлей білген адам әрқашан дана, дара болып қала бермек.*

Аяна МӘЛІК

Шешен сөйлеу қолымыздан келеді

Қазіргі заманда шешен сөйлей білудің маңызы артпаса, кеміген жоқ. *Егер шешен сөйлеудің қыр-сыры мен құпияларын меңгерсек, майын тамызып сөйлеу әркімнің қолынан келеді.* Сөзге шешен болу үшін, *біріншіден*, шебер сөйлейтін шешен адамдардың сөздерін қадағалап, жұртты баурап алған сүбелі сөздерін түртіп алуды әдетке айналдыру қажет. Бұл тәжірибені

үздіксіз жетілдіруге болады. Сөз шеберлерінің тәлімді сөздерін жинақтай отырып, өзіңіздің сөздік қорыңызды қалыптастырасыз. *Екіншіден*, кітаптарды, мақалаларды оқып, жаңалықтарды тыңдап, көпшілік алдында сөйлейтін сөзіңізге қолданатын көптеген афоризмдерді жинауға болар еді. Сонымен бірге заманға сай толыққанды білімнің әр саласын меңгеріп, айтатын тақырыпты жетік білу - шешендік шарты. *Үшіншіден*, топтың алдына шығып сөйлеу үшін дайындалып, не айтатындығың жайында жазып, өңдеп, кейіннен ойша жоспарлап алсаң, сөзің нық, ойың жинақы болмақ. Бұл көпшілік алды әр сөйлеген сайын көбалжуды жеңіп, лайықты көшбасшы тұлға ретінде өсіп, өзінді-өзің дамытуға қосқан үлесің деп білген жөн. Осы айтылғандарды бұлжытпай орындап жүрсең, шешен сөйлеуге төселетінің анық.

Әсем ТӨЛЕУҒАЛИ

Шешен сөйлеу тәжірибеден

Шешен сөйлеу – бұл адамдар алдында өз ойын айқын, әсерлі әрі түсінікті етіп жеткізу шеберлігі. Бұл өнердің негізінде ойды жүйелі құру, тыңдаушыларға әсер ету, сендіру қабілеті жатады. Қоғамда шешен сөйлеудің маңызы зор, себебі ол коммуникацияны жақсартып, өз пікірін еркін жеткізуге мүмкіндік береді. Шешен

сөйлеудің негізгі қағидалары бар. Олар төмендегіше: Алдымен, негізгі идеяны нақтылап алу керек. Сөз құрылымы ретімен, логикалық тізбекте болғаны маңызды; Қарапайым әрі түсінікті тілмен сөйлеу маңызды, сонда ғана тыңдаушылар айтылған ойды жеңіл қабылдай алады; Сөйлеушінің эмоциясы оның айтқан сөздерін жандандырып, тыңдаушылардың назарын аударады. Мәнерлі сөйлеу әрқашан әсерлі болады; Шешен сөз тыңдаушылардың қызығушылығына, білім деңгейіне сәйкес болуы тиіс. Тыңдаушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, сөйлеу стилін өзгертуге болады; Әсерлі шешен сөз фактілерге, дәлелдерге негізделгенде ғана сенімді әрі иланымды болады.

Шешендік өнерді дамытудың тәсілдері де сан алуан. Кейбірі: Кітаптар мен мақалалар оқу сөздік қорды байытып, тілді жетілдіруге көмектеседі; Шешен сөйлеуді жетілдіру үшін дайындық барысында сөзді бірнеше рет қайталап айту маңызды; Белгілі шешендердің сөздерін тыңдап, олардың әдістерін меңгеру арқылы өз сөйлеу мәнеріңді дамыта аласың...

Қысқасы, шешен сөйлеу өнері – тәжірибе арқылы дамитын дағды. Оны игеру кез келген адамға пайдалы, әсіресе кәсіби салада немесе көпшілік алдында сөйлейтіндер үшін. Сенімді әрі әсерлі сөйлей білу - тыңдаушыларға айтар ойыңды жеткізудің ең тиімді жолы.

Назерке ЕРНАРҚЫЗЫ

«Психологиялық трениң: стресс пен эмоцияны басқарудың тиімді әдістері»

2024 жылдың 23 қазанында М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінде физика – математика факультетінің 1–2 курс студенттеріне «Стрессмен арылу» атты психологиялық тренинг өтті. Тренинг өмірлік ресурстарды және «психикалық тепе-теңдікті» қалпына келтіруге, жұмыс өнімділігін арттыруға бағытталған.

Қазіргі университет өмірінде стресс көптеген студенттердің тұрақты серігі болды. Көптеген тапсырмалар, емтихандар, оқу жобалары және жеке міндеттемелер шамадан тыс жүктеме мен эмоционалды тұрақсыздыққа әкеледі. Онымен қалай күресуге және психикалық денсаулықты сақтауға болады? Тиімді әдістердің бірі – стресстен арылуға бағытталған психологиялық трениңгерге қатысу.

Трениңнің мақсаты психологиялық стресс пен шаршау деңгейін төмендетіп, жұмысқа қабілеттілікті арттыру және стрессті жеңу дағдыларын игеру. Трениң амандасу сәтінен басталды. Кейін «пазлды құр» ойыны арқылы топқа бөлініп, ары қарай

солай жұмыстанды. Олар «стресс дегеніміз не?», «стресс адамның психикалық және физикалық жағдайына қалай әсер етеді?», «стресстің белгілері қандай?» деген сұрақтарға жауап алды.

Стресстік жағдайда сындарлы әрекеттердің стратегиялары мен тактикасын құра білу маңызды. Сол себепті студенттерге «мәселелерді қорапқа салу» жаттығуы жүргізілді. Бұл жерде әрбірі

өздерінің бұрын немесе қазіргі кезде сезген, сезініп отырған стресстік ситуацияларын қағазға жазып қорапқа салған болатын. Ол ситуацияларды қорапта араластырып, студенттерге «сізге хат» деген сөзбен таратылды. Ал хатты алған студент оның жағымды жақтарын тауып, жақсы кеңес берді. Әр студент құрдастарының олардың сезініп жүрген қиын жағдайларды қалай шешетінін, оны қалай үлкен проблемаға

айналдырмауға болатынын білді.

Дәстүрлі әдістер эмоционалды қиындықтармен күресуге көмектеспеген кезде, өнер өзін-өзі көрсету мен ішкі сауығудың күшті құралы бола алады. Арт-терапия адамның өз сезімдерін білдіруіне, стрессті азайтуына және үйлесімділік табуына көмектесу үшін қолданылады. Оның бірнеше түрі бар, ал тренингте студенттер тұз арқылы жасаған болатын. Олар түрлі-түсті бор арқылы тұзды бояп, берілген ыдыстарға қатысты, жылы ойлары мен армандарын ойлап орналастырды. Оны өздерінің талисмандары ретінде сақтады.

Трениң соңында әр топқа бұрынғы және қазіргі заман өлеңдерінің шумақтары беріліп, барлығы бірге шырқады. Естелік ретінде мотивациялық цитата жазылған тәттілер берілді.

Трениңке мектепке дейінгі және бастауышта оқыту педагогика – психология БББ аға оқытушы, магистр Маденова Лаззат Мутиголлиқызы қатысты. Студенттерге қиындықтарды жеңудің тиімді жолдарын тауып, эмоцияларын жақсырақ түсінуге шақырып, алдағы уақытта сәттілік тіледі.

Римма ЖУМАКАНОВА,

Физика-Математика факультетінің Физика-Информатика білім беру бағдарламасының 3 курс студенті, Президенттік шәкіртақы иесі

10 қазан күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің филология факультетінің ұйымдастыруымен көрнекті түркітанушы ғалым, Қазақстан Республикасының Білім беру ісінің құрметті қызметкері, филология ғылымдарының докторы, профессор Отарәлі Бүркітұлының 70 жылдық мерейтойына арналған тоғызқұмалақтан еске алу турнирі өтті. Бұл турнир – ғылым мен білімге, ұлттық спортқа деген құрметтің жарқын көрінісі болды.

Тоғызқұмалақтан топ жарғандар

Аталмыш турнирге университеттің алты факультетінен командалар қатысып, ақыл-ойдың нағыз мерекесін өткізді. Зияткерлік сайыстың қорытындысы бойынша I орынды физика-математика факультетінің білімді жастары иеленсе, II орынды мәдениет және өнер факультетінің өкілдері, ал III орынды жаратылыстану және география факультетінің талантты студенттері қанжығаларына байлады. Жеңімпаздарға қаржылай бағалы сыйлықтар табысталды. Сондай-ақ, үздік ойыншылар марапатталып, арнайы сыйлықтар берілді. Турнирге қатысқан барлық студенттерге алғыс хаттар ұсынылып, олардың спорттық жігері мен шеберлігі жоғары бағаланды.

Отарәлі Бүркітұлы өзінің ғылыми еңбектерімен, шәкірт тәрбиелеудегі ерен еңбегімен ел есінде мәңгі сақталады. Оның саналы ғұмыры ғылымға, түркі әлемінің тарихы мен мәдениетіне, сондай-ақ ұлттық құндылықтарды дәріптеуге арналды. Еске алу турнирі ғалымымыздың ұлт алдындағы қызметін ұлықтау мақсатында ұйымдастырылды және ұлы ұстазға деген құрмет пен рухани мұраға тағзымның жарқын көрінісі.

А.С. АХАНОВА,

Филология факультетінің тәрбие ісі жөніндегі декан орынбасары

Оралда «Qazaqsha Quiz» облыстық зияткерлік сайысының финалы өтті

2024 жылдың 23 қазанында Орал қаласында Батыс Қазақстан облысының мәдениет, тілдерді дамыту және архив істері басқармасының қолдауымен облыс бойынша мәдениет, білім, спорт саласы, мемлекеттік қызметкерлері арасында «Qazaqsha Quiz» атты облыстық зияткерлік сайысының финалы өтті. Бұл сайыстың негізгі мақсаты — мемлекеттік тілді насихаттау, ұлттық құндылықтарды дәріптеу және тіл мәдениетін көтеру.

Финалдық бәсекеге осыған дейін іріктеу кезеңдерінен жеңіске жеткен алты үздік команда қатысты:

1. Жаңақала ауданының «Замандас» командасы,
2. Ақжайық ауданының «Ақжайық өрендері» командасы,
3. М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің «Махамбет jastary» командасы,
4. Орал қаласының жалпы орта білім беру мектептерінің мұғалімдерінен құралған «Ақ тау» командасы,
5. Қадыр Мырзалиев атындағы мәдениет және өнер орталығының «Қадырсарай» командасы,
6. Халық шығармашылық орталығының «Найзағай» командасы.

Сайыс бірнеше кезеңнен тұрып, қатысушылардың логикалық ойлау қабілеті мен тілдік білімдерін сынайтын бөлімдерден тұрды. Әр кезең қатысушылардың білімін тереңдетіп, ұжымдық жұмысты нығайтуға бағытталған.

Нәтижесінде, «Махамбет jastary» командасы жоғары ұпай жинап, жеңімпаз атанды. Олар өздерінің терең білімдерімен және бірлікпен ерекшеленіп, жоғары нәтижеге қол жеткізді. Қалған командалар алғыс хаттармен және естелік сыйлықтармен марапатталды. Жарыстың әрбір кезеңінде ерекше көзге түскен ойыншылар жеке марапатталды.

Бұл сайыс қатысушылардың мемлекеттік тілге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың рухани және патриоттық құндылықтарын нығайтуға да үлкен үлес қосты. Ұйымдастырушылардың айтуынша, мұндай іс-шаралар алдағы уақытта да жалғасын табатын болады.

РЕДАКЦИЯҒА КЕЛІП ТҮСКЕН МАТЕРИАЛДАР ӨНДЕЛЕДІ. ҚОЛЖАЗБАЛАР АВТОРЛАРЫНА КЕРІ ҚАЙТАРЫЛМАЙДЫ. ДЕРЕКТЕРДІҢ ДӨЛДІГІ ҮШІН АВТОР ЖАУАПТЫ. ЖАРИЯЛАНЫМ АВТОРЛАРЫНЫҢ ПІКІРЛЕРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРЕМІДІ.

МЕНШІК ИЕСІ:

М.Өтемісов атындағы

Батыс Қазақстан

университеті.

Газет айына бір рет шығады.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде 14.06.1995ж. тіркеліп, тіркеу туралы нөмірі №11390-Г куәлігі берілген.

ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінің келісімімен мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін 04.03.2021ж. қайта есепке алу туралы №KZ27VPY00033105 куәлігі берілген.

Таралымы 910. Тапсырыс №701

РЕДАКТОР: Мейірман ЖАНҰЗАҚОВ

ТІЛШІЛЕР:

Дильназ АМАНЖАНОВА, Ақерке АҚЫЛБЕКҚЫЗЫ, Зада БАҚТЫҒАЛИ, Айсезім АДІЛХАНОВА, Диана ХАСАН

БЕТ ҚҰРУШЫ & ДИЗАЙН:

Асель АБДУЛЛИНА

ФОТОСУРЕТ:

Оқу теледидары және графикалық жобалау зертханасы

Газет Редакциялық баспа орталығында теріліп, беттелді.

«Полиграфсервис» ЖШС баспаханасында басылды.
Мекен жайы: Орал қаласы, Л.Толстой көшесі, 27/3.
тел.: 50-51-48, 51-41-99